

slovenski čebelar

Letnik LXXXII — Leto 1980

1

LETO 1873 — PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR —
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 1 1. januar 1980 letnik 82

VSEBINA

Dušan Svava: Ob novem letu	2
ZČDS: Obvestilo o posvetovanju v Polju	3
F. Šivic: Mesečna navodila za januar	4
Uredništvo: Ob 25-letnici Medex	5
Ing. Ludvik Klun: Kongres »Apimondije« v Atenah	6
Ing. Vladimir Kraus: O inseminaciji matic	10
Ing. Vladimir Veseli: Naš selekcijski program	11
Dr. Radovan Bratina: Kako smo čebelarili preteklo pomlad na Vipavskem in Goriškem	14
Stojan Droč: Resnici na ljubo ali zaščita organiziranih čebelarjev	15
Prof. Edi Senegačnik: O razmerah na pasiščih in razmišljanja o urejanju tega problema	25
Ing. Jože Babnik: Pomen malih čebelarstev	29
Dr. G. Vorwohl: Dokazovanje ponarejenega medu z izomeroznim sirupom (prevod)	31
Jože Resnik: Gozdne čebelne paše niso skrb samo čebelarjev	33

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Gabrijan Jože: Obisk pri našem čebelarju	34
Srečko Rupnik: Ob 75-letnici ustanovitve prvega slovenskega čebelarškega društva za Spodnjo Štajersko	35

ODGOVORI NA VPRAŠANJA NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Bienenvater, št. 9/10: Čebele in jedrske elektrarne	38
---	----

OSMRTNICE

BILTEN — MEDEX

Franc Strumbelj: DO Medex-export je praznovala 25-letnico	17
Aleš Mižigoj: Govor direktorja	22

CONTENTS

Dušan Svava: On the occasion of the New Year	2
ZČDS: Information on the beekeeping conference in Ljubljana-Polje	3
F. Šivic: Monthly instructions for January	4
Editors: On the occasion of the 25 th anniversary of Medex	5
Ludvik Klun: XXVII th International Apicultural Congress of Apimondia in Athens	6
Vladimir Kraus: About the insemination of beequeens	10
Vladimir Veseli: Our selective programme	11
Radovan Bratina: What was last spring our beekeeping like in the region of Vipava and Gorica	14
Stojan Droč: The protection of the organized beekeeping	15
Edi Senegačnik: About the circumstances in the mellific fields and speculation of solving this problem	25
Jože Babnik: The importance of small beekeeping	29
G. Vorwohl: Demonstrating false honey by isomerosive syrup (translation)	31
Jože Resnik: Not only the beekeepers should care about the forest bee forage	33

FROM THE SOCIETY LIFE

Jože Gabrijan: A visit to one of our beekeepers	34
Srečko Rupnik: On the occasion of the 75 th anniversary of the foundation of the first Slovene beekeeping society for the Lower Stieria	35
ANSWERS TO THE QUESTIONS	37

NEWS FROM THE BEEKEEPING WORLD

Bienenvater, no 9/10: Bees and atomic power stations	38
--	----

MEDEX BULLETIN

Franc Strumbelj: Medex - export celebrated its 25 th anniversary	17
Aleš Mižigoj: The manager's speech	22

SLIKA NA OVITKU: (prof. Edi Senegačnik) Čebelnjak pod snegom

SREČNO

1980

ZČDS in UREDNIŠTVO

OB NOVEM LETU

Zopet smo obstoju naše zveze dodali še eno leto. Brez samohvale, v preteklem času se je vendar nekaj premaknilo in postorili smo nekaj neobhodnih del, ki bodo dala našim članom tisti bodrilni zagon, da bomo lahko v bodoče čebelarili z večjo strokovnostjo. Kaj smo storili in kaj nameravamo?

Predvsem smo zagotovili od pristojnih državnih organov redno preskrbo s sladkorjem. Naši čebelarji bodo odslej dobivali po 20 kg sladkorja na čebeljo družino za spomladansko in jesensko krmljenje. S tem smo napravili premik, ki bo v veliko pomoč društvom pri jačanju njihovih vrst in točnejšemu pregledu članstva, obenem pa bo redna preskrba s sladkorjem ugodno vplivala tudi na jačanje čebeljih družin v prid celotnemu našemu gospodarstvu.

Druga večja naloga in obenem nadloga, ki pa še čaka Zvezo in naše članstvo, je preprečiti ali vsaj omiliti posledice, ki jih prinaša v našo državo s seboj bolezen *Varroa jacobsoni*. To je zajedalec, podoben ušem, ki s svojim prikritim biološkim razvojem v čebelji družini na zunaj neopazno deluje, ko pa so posledice njegovega delovanja že vidne, je družina praktično uničena. Bolezen se je iz Japonske prek ZSSR in Bolgarije razširila že do nas (južna Srbija, Hercegovina, Lika in otoki). Imajo pa jo že tudi v zahodni Nemčiji, kamor so jo zanesli čebelarji strokovnjaki z uvoženimi maticami iz že okuženih območij.

Ker je bolezen zelo trdovratna, posledice pa porazne, se je naša Zveza odločila, da zbere ves dosegljiv material iz tega področja in vse izda v razširjeni 2. številki Slovenskega čebelarja 1980. leta. Ta številka Slovenskega čebelarja bo v celoti posvečena varroozi in njenim posledicam, obenem pa tudi možnim varovalnim in sanacijskim ukrepom.

Nadalje imamo v načrtu organizirati enodnevne tečaje pri Zvezi čebelarških društev Slovenije. To bodo tečaji, kjer se bodo čebelarji usposobili za nekatera čebelarska opravila. Tematika bi bila:

- pribor in pridobivanje cvetnega prahu, sušenje in čuvanje,
- pridobivanje in uporaba propolisa,
- sodobne metode pridobivanja mlečka — vsebina in uporaba,
- pomladanski razvoj družin,
- načini proizvodnje matic za potrebe lastnega čebelarstva
- borba z Varroozo.

Odvisno od prijav bodo delavci pri Zvezi tematiko še razširili in jo posredovali tečajnikom. Tečaje bomo organizirali v dveh etapah in sicer od približno 20. februarja do 15. marca in od 15. septembra 1980 dalje. Tečaji se bodo odvijali v našem vzrejnem centru v živalskem vrtu. S tečaji bomo prekinili 15. marca, ker se bo tedaj začelo delo na pripravah za odbiro in vzrejo matic.

Čebelarji! Po svojih močeh se trudimo, da bi zapolnili vrzeli v našem čebelarstvu in upamo, da ne bomo slabši od naših umnih dedov in pradedov.

Ob nastopajočem Novem letu vam v imenu izvršnega odbora želim predvsem zdravja, tako da bi lahko še dolgo čebelarili v svoje in naše zadovoljstvo.

Predsednik ZČDS:
Dušan Švara

OBVESTILO O IV. POSVETOVANJU O SODOBNEM ČEBELARJENJU IN RAZSTAVI ČEBELARSKÉ OPREME V POLJU PRI LJUBLJANI

Že četrto leto zapored bo ZČDS organizirala Posvetovanje o problemih čebelarjenja v Jugoslaviji in razstavo čebelarske opreme.

V letošnjem letu bomo posebno pozornost posvetili problemom, ki so nastali s pojavom in širjenjem čebeljega zajedavca varroe v Jugoslaviji. Povabili smo veterinarskega strokovnjaka iz Dalmacije, ki vam bo posredoval svoje izkušnje pri odkrivanju in zatiranju varroe. Za referate o varroi smo zaprosili tudi Republiško veterinarsko upravo pri Republiškem sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Veterinarski zavod SR Slovenije. Predvajali bomo tudi barvne diapozitive o tem nevarnem zajedavcu. Vsi omenjeni referati bodo podani v soboto 19. I. 1980 z začetkom ob 9. uri. V nedeljo 20. I. 1980 ob 9. uri pa bodo na programu predavanja iz področja vzreje in odbire matic, kjer bo obravnavan program odbire v Sloveniji. Naslednja tema bo o gozdnem medenju, kjer bo prikazana nova organizacija službe medenja in letošnji rezultati na nekaterih opazovalnih postajah. Predvajali bomo tudi serijo 43 barvnih diapozitivov o gozdnem medenju, ki smo jih dobili iz uvoza.

Želimo, da bi to srečanje čebelarjev postalo res pravo posvetovanje in ne samo predravanje, zato pričakujemo da bo čim več čebelarjev sodelovalo v razpravi s svojimi izkušnjami in predlogi, kar bo obogatilo posvetovanje.

Želimo, da tudi na razstavi sodeluje čim več čebelarjev z ekspozitami tako, da bo razstava pokazala tudi napredek v čebelarski tehnologiji.

Ob tej priliki bomo podelili posebna priznanja tistim čebelarjem, ki so sodelovali vsaj na dveh razstavah.

ZČDS

OBJAVA

Vse člane obveščamo, da pripravljamo februarsko številko, ki bo v celoti posvečena problemom širjenja, ugotavljanja in zatiranja varrooze. Podane bodo izkušnje, ki jih imajo s problemom varrooze v Bolgariji, Jugoslaviji, Sovjetski zvezi in ZR Nemčiji.

Revija bo opremljena z barvnimi fotografijami in bo izšla v dvojnem obsegu. Zaradi obširnega dela pri pripravi gradiva bo morda izšla kasneje kot običajno, kar upamo da boste z razumevanjem sprejeli.

uredništvo

ČEBELARJEVA OPRAVILA ZA JANUAR

F. SIVIC

Le! ... let, kar sem se kot dijak bežigradske gimnazije odločil, da postanem čebelar. Za seboj imam torej že dolgoleten staž. Kljub temu sem kar nekoliko okleval in premišljeval, ko me je urednik našega glasila prosil, da bi za leto 1980 prevzel pisanje mesečnih navodil. Zdelo se mi je, da je v Sloveniji vendar dovolj čebelarjev, ki imajo več bogatih izkušenj s čebelami in ki bi znali o njih mnogo več povedati kakor jaz. Žal pa ravno ti najboljši čebelarji nočejo prijeti za pero.

Spominjam se sedaj že pokojnega ljubljanskega čebelarja Jožeta Mažgona, ki sem ga spoznal na samem začetku svoje čebelarske poti. Na hojevi paši v Strahomeru pod Krimom je leta 1957 od vseh prevaževalcev natočil največ medu na panj, po čemer sem sodil, da je eden najboljših ljubljanskih čebelarjev. No, nisem se motil. Nikakor pa mi ni šlo v glavo, da v Slovenskem čebelarju nisem nikoli opazil nobenega njegovega članka, čeprav sem prebral vse letnike, kar jih je bilo mogoče iztakniti. Vprašal sem ga ob priložnosti, zakaj o svojih izkušnjah nič ne napiše, pa mi je odgovoril dobesedno takole: »Veš fantič, v Ljubljani je dosti učenih gospodov, ki znajo lepo govoriti in tudi pisati, meni pa to ne gre od rok. Se smejali bi se mojim okornim stavkom. Ampak ko bom v penziji, takrat pa bom zares kaj napisal. Zdaj še ne morem, nimam časa.« Smrt ga je prehitela in vse svoje znanje ter bogate izkušnje je odnesel s seboj v grob.

Mesečna navodila so namenjena začetnikom, vendar jih radi berejo tudi izkušeni čebelarji. Čeprav obravnavajo vsako leto iste probleme, so zanimivi, saj se pisci menjajo, vsakdo pa osvetli določen problem s svojega zornega kota. Tudi sam bom skušal le-

tošnja mesečna navodila obarvati po svoje. Vanje bom vpletal razna doživetja in izkušnje iz svojih čebelarskih začetkov, ki se jih še dobro spominjam. Želim, da bi jih zato radi prebirali zlasti naši najmlajši člani čebelarskih krožkov na osnovnih šolah.

Zimski čas je primeren za učenje. Knjig o čebelah in čebelarjenju je že kar dosti tako v slovenščini kakor tudi v srbohrvaščini. Če kakšne njige ni več v prodaji, si jo lahko izposodite v knjižnici ZČDS na Cankarjevi ulici 3/II v Ljubljani. Tu si lahko ogledate tudi skoraj vse letnike Slovenskega čebelarja, ki je ena najstarejših strokovnih revij, saj izhaja že 82. leto. V zameno zanj prejemo vsak mesec različne tuje čebelarske časopise iz mnogih držav Evrope, nekaj pa celo iz Amerike in Azije. Kdor je večščene ali več tujih jezikov, ima možnost, da izve tako rekoč iz prve roke, kaj se dogaja novega v čebelarskem svetu.

Pozimi organiziramo občne zборе, sestanke in strokovna predavanja. Začetnik se bo na teh srečanjih spoznal s čebelarji iz svojega kraja in z njimi navezal prijateljske stike. Morda bo celo sprejet v upravni odbor svojega društva, saj je znano, da so marsikje ravno mladi čebelarji najbolj delavni člani čebelarske organizacije.

Tudi mene so kmalu po vpisu v čebelarsko društvo Stožice-Jezica izvolili v upravni odbor in mi zaupali zelo zanimivo nalogo: skrb za zboljšanje čebelje paše. Kot navdušen botanik sem to nalogo seveda sprejel z veseljem in kmalu začel po raznih zapuščenih krajih zasajati vrbe žalujke, ki sem jih bil dve leti poprej vzgojil iz potaknjencev v domačem vrtu. Toda ljudje jih niso pustili pri miru: mnoge med njimi so odnesli na svoje vr-

tove, kjer nekatere še danes v vsej svoji veličini krasijo okolico in seveda ob času cvetenja privabljajo roje čebel.

Vsako leto priredi sredi januarja naša ZČDS že kar tradicionalno dvo-dnevno posvetovanje o čebelarstvu v Polju pri Ljubljani. Tu se zbere okoli dvajset strokovnjakov in čebelarških

praktikov, ki preberejo zbranim poslušalcem referate o najbolj perečih vprašanih naše stroke. Ker je istočasno pod isto streho tudi zlasti zanimiva čebelarška razstava, je to za vse začetnike enkratna priložnost, da se naučijo in vidijo veliko novega. Zato vas vabim, da se letošnje prireditve udeležite v kar največjem številu.

OB 25-LETNICI DO MEDEX

V tem času, ko dobivajo delavci DO MEDEX številne čestitke ter priznanja za uspešno delo doma in iz tujine, smo obiskali njihovo delovno enoto kooperacijo, to je tisto enoto, ki je najbolj neposredno povezana s čebelarji v Sloveniji in drugih republikah. Vodja enote tovarišica Milena Zupančičeva nam je postregla z vsemi podatki, za katere smo menili, da bi utegnili zanimati naše bralce.

Že v začetku razgovora smo bili prijetno presenečeni nad programom razvoja načrtnega pridobivanja medu in ostalih čebeljih pridelkov, to je hrane, ki je v naši državi spričo vedno večjega pomanjkanja v svetu ena od prioritarnih nalog. V letošnjem letu je vključenih v organizirano pridelovanje medu že 1200 kooperantov in delavcev na domu, ki so v svojih 50.000 panjih pridelali letos 750 t medu. Če upoštevamo, da znaša slovensko in tudi jugoslovansko poprečje okrog 7,5 kg medu na panj, potem vidimo, da so organizirani pridelovalci dvignili to poprečje za 100 % ali na 15 kg. Če k medu prištejemo še ostale čebelje pridelke: 11 t cvetnega prahu, 5 t voska, 500 kg matičnega mlečka in 450 kg propolisa, potem jim moramo izreči vse priznanje, obenem pa tudi delovni organizaciji MEDEX, ki je združila v proizvodni proces najnaprednejše čebelarje, ki lahko s svojim delom in znanjem ustvarjajo blagovne viške ter tako prispevajo svoj delež k zmanjševanju uvoza in ustvarjanju domače

surovinske baze.

Seveda nas je zanimalo, kakšna je bila strokovna in materialna pomoč tem čebelarjem: za čebelnjake, opremo, prevozna sredstva, panje, čebelje družine in drugo so v letu 1979 prejeli 3.000.000 din dolgoročnih kreditov za dobo do 10 let. Za kredite odplačujejo 4 % obresti, razliko za najete kredite pa krije DO MEDEX. Kratkoročnih kreditov so dobili za 7.250.000 din, ki so jih odplačali s čebeljimi pridelki v tekočem letu. Čebelarji so imeli brezplačne zdravstvene preglede čebel. Za to delo je bilo nakazanih Veterinarskemu zavodu Slovenije 400.000 din. Organizirali so strokovne tečaje, ki jih bodo dopolnili tudi s praktičnimi tečaji pri najboljših pridelovalcih čebeljih pridelkov. Organizirali so strokovne ekskurzije na kongres v Osijek in Atene. Na novo so organizirali opazovalno službo gozdnega medenja in opremili opazovalne postaje. Za opremo in nagrade opazovalcem so porabili 550.000 din in še veliko bi lahko naštel, vendar menimo, da že ti podatki dovolj zgovorno pričajo o razvoju organizirane proizvodnje čebeljih pridelkov in o vlogi, ki jo ima DO MEDEX v tem procesu.

Delavcem DO MEDEX čestitamo k doseženim uspehom, obenem želimo, da bi tudi v bodoče uspešno gradili domačo surovinsko bazo ter tako prispevali k naporom vse naše družbe za čimvečji pridelek hrane.

Uredništvo

XXVII. KONGRES APIMONDIE

INZ. LUDVIK KLUN

ZGODOVINA RAZVOJA PANJEV

Na pobudo nemškega čebelarkega strokovnjaka dr. Ruttnerja je bila med kongresom pripravljena tudi tematska razstava o razvoju panjev. Na njej je sodelovalo 16 držav, ki so prikazale najstarejše panje in čebelarsko orodje. Med panji so bili tudi trije naši kranjiči s poslikanimi končnicami, za katere so se še posebej zanimali obiskovalci s fotoaparati. Obiskovalci so si lahko ogledali, kako si kranjica uredi v takem panju svoje gnezdo, za kar je poskrbel še v pašni sezoni tov. Jalen, ki je panj za toliko časa naselil s čebelami, da so v njem zgradile satje.

Dr. Ruttner si je veliko prizadeval, da bi bili na razstavi prikazani tudi naši kranjiči pa tudi za to, da bi razstava uspela, saj je med kongresom dvakrat razlagal obiskovalcem zgodovino panjev; enkrat v nemškem, drugič pa v angleškem jeziku. Fotografije naših panjskih končnih so bile prikazane tudi v paviljonu čebelarkega muzeja Apimondie, ki je v mestu Kalmthout v Beligiji. Predsednik muzeja nam je s posebnim poudarkom dejal, da imajo v muzeju dve originalni panjski končnici in enega kranjiča. Pohvalil je zgledno sodelovanje med našim muzejem v Radovljici in njihovim muzejem.

Za svojevrstno razstavo so poskrbeli tudi organizatorji kongresa. Namenjena je bila predvsem nečebelarjem

in turistom v njihovem glavnem mestu. Na razstavo in v čebelarske vrste so jih vabili tako, da so po glavnih atenskih ulicah vozili z avtom opazovalni panj s čebelami in z reklamo za obisk razstave.

SREČANJA

Mednarodni kongresi Apimondie posredujejo pozornemu obiskovalcu veliko novih spoznanj na področju čebelarstva v zadnjih letih. Vendar marsikatera spoznanja naslednji kongres dopolni ali prikaže nova in tako gredo stara v pozabo, srečanja s čebelarji iz drugih dežel pa ostanejo še dolgo v prijetnem spominu. Udeleženci kongresa iz Jugoslavije so deležni pri vzpostavljanju prijateljskih vezi še posebne pozornosti; največkrat že ob seznanjanju sogovornik spontano vzklikne: »O, Jugoslavija — Tito!« in kasneje ob obravnavanju čebelarskih problemov ne pozabi omeniti našega Janše. Če je sogovornik presenečen z vprašanji, ki se tičejo njegovih del, ki jih je podal na katerem od kongresov ali pa v periodičnem čebelarskem tisku, je neposreden prijateljski stik še toliko trdnjši.

Predstavniki čebelarkega glasila ima pri vzpostavljanju stikov velike možnosti: čebelarski strokovnjaki so zainteresirani, da glasila pišejo o njihovem delu in izkušnjah, saj je to njihova afirmacija v svetu, organizatorji

Kranjiči na razstavi
starih panjev

prav tako, saj prispevajo s pisanjem h končnemu uspehu kongresa in ne nazadnje so tu razstavljalci in proizvajalci čebelarstva opreme, za katere je pisanje o njihovih izdelkih v tujih čebelarstvih glasilih najcenejša reklama. Omeniti pa velja tudi poklicne čebelarje, ki v vedno večjem številu obiskujejo kongrese in razstave ter vsako koristno novost nemudoma uvedejo v svoje čebelarstvo. Ti še posebno radi posredujejo svoje izkušnje. Žal je na kongresu vedno premalo časa, pa je treba izkoristiti za take razgovore tudi vožnjo na strokovni izlet.

Tako smo prisledili k skupini argentinskih čebelarjev iz večjega čebelar-

skega obrata. Imajo od 6000 do 7000 panjev, razporejenih na 260 stojiščih. Da katero od stojišč ne »pozabijo«, imajo skrbno urejene karte z vrisanimi stojišči in drugimi podatki. Na enem stojišču imajo od 15 do 30 panjev. Imajo 10-satne Langstrothove panje, v katerih pridelajo od 40 do 70 kg medu v sezoni. Vsaki dve leti zamenjajo matico. Matico dodajajo vedno skupno s prašilčkom, v katerem matica zalega. Za združevanje uporabljajo preboden papir. Med točijo na dveh mestih, ki so od stojišč oddaljena do 140 km. V sezoni iztočijo v vsakem obratu okrog 200 t svojega medu in okrog 300 t drugim čebelarjem.

Paviljon
belgijskega muzeja

Na strokovnem izletu

Na dan iztočijo od 8 do 9 t medu. Največ medu dobijo iz bele deteljice. Čebele pa uporabljajo tudi za oprasha vanje sadja in poljščin. Najbolje jim plačajo za oprasha vanje sadeža kiwi. Za oprasha vanje je potrebno postaviti 4 panje na hektar, za kar dobijo 25 S po panju. Za oprasha vanje jabolčnih nasadov dobijo 15 S po panju. V sadnem nasadu imajo čebele 2 do 3 tedne.

Ob povratku smo se pogovarjali z nemškimi čebelarji. Zakonca Krois iz Frohnstetna oskrbujeta 200 panjev v listovnih in nakladnih panjih že 30 let. Na enem stojišču imata največ 40 panjev. Zanimalo me je, kakšne razlike je opazil pri čebelarjenju med listovnimi in nakladnimi panji:

čebeljak z 9-satnimi listovnimi panji
zimska krma: 9 kg
donos: boljši od nakladnega panja, če je paša slaba

stojišče z 9-satnimi nakladnimi panji
zimska krma 18—19 kg
donos: boljši od listovnega panja, če je paša dobra

Nekdaj je imel nemške črne čebele, sedaj pa je vse zamenjal za kranjice. Z njimi je zelo zadovoljen, le cena se mu zdi visoka, saj mora odšteti za matico 30 DM. Med prodaja po 10 DM,

medtem ko plača za kilogram sladkorja 1,5 DM. Nakladne panje barva z belo barvo, da se ob poletni vročini ne pregreva.

Z donosom letos ni bilo nič. Tudi sicer se vedno vrstijo dobre letine s slabimi. Zadnje dobro pašo je imel leta 1976, ko je pridelal 50 kg na panj.

O slabi letošnji beri je tarna tudi čebelar Wagner iz okolice Frankfurta, ki je letos pridelal komaj 5 kg na panj. Tudi on je od svojih čebelarskih dohodkov oddvojil nekaj sredstev, da sta z ženo lahko obiskala razstavo. Dejal je, da se mu to vedno dobro obrestuje, saj z vsakim obiskom postaja njegovo čebelarstvo bolj mehanizirano. Na kongresu v Grenoblu si je oskrbel električne nože za odkrivanje satja in električno radialno točilo na 36 satov. Pravi, da je s tem odpravil ozko grlo pri točenju medu.

Čebelari z 200 nakladnimi panji. Na enem stojišču ima 20 do 30 panjev. Čebele so kranjice. Maticam reže kri-la. V sezoni ima do 5 % rojev. Panje zaščiti s conculanom (podoben našemu sadolinsu). Uporablja samo zeleno barvo, da so panji manj upadljivi v naravnem okolju. Namaz vzdrži 4 do 5 let. Vse panje ima opremljene z visoko podnico (14 cm). Pravi, da ima lepe uspehe. Čebele bolje prezimijo, ker je zimska gruča dvignjena nad

Desno dr. Luka
Kolarović in novinar
»Borbe«

vlago v podnici, pa tudi rojijo manj, ker rojeve čebele visijo pod satniki in ne silijo matice, da bi zalegala v rojeve matične mešičke, kot se to dogaja pri nizki podnici. Taka podnica, opremljena s primernim vložkom, pa je tudi dober pripomoček pri ugotavljanju in zatiranju varroe. Sicer pravi, da se do njega še ni razširila, ker so v Oberurselu izvedli drastične ukrepe, da bi omejili žarišče.

K dobremu prezimovanju pa po njegovem mnenju prispeva tudi to, da da na panj z dvema nakladama, v katerem prezimuje čebele, plastično mrežo (2 × 2 mm) in nanjo povezne tretjo (prazno) naklado. Na to pa položi zaščiten pokrov. Tako nastane nad zimsko gručo zaprta zračna plast, ki je dober toplotni izolator. Temperatura nihanja v panju so zato manjša (podoben vpliv, kot ga ima podstrežje v našem domu).

Ob pavzi med predvajanjem filmov mi je inž. Katzenelson iz argentinskega kmetijskega inštituta pripovedoval o njihovih izkušnjah z našo kranjico. Kar ni mogel prehvaliti njene miroljubnosti in marljivosti. To pa je tudi razumljivo, saj imajo opraviti z napadalnimi afriškimi čebelami. Te čebele so velik problem za prebivalstvo in živali, saj napadajo v združenih ro-

jih iz več čebeljih družin. Roj doseže tudi premer enega metra, v dolžino pa do dveh metrov. Za čebelarja ne predstavljajo velikih težav, ker se ustrezno zaščitijo. Čebelarji cenijo te čebele, ker so zelo produktivne. S križanjem z miroljubno kranjsko čebelo so dobili križance, ki so manj napadalni, imajo pa tudi dobre gospodarske lastnosti. V prihodnje si obetajo, da bodo na ta način rešili problem afriških čebel. Že sedaj uvozijo iz ZDA v ta namen nad 20.000 matic.

Ko sva govorila o čebeljih boleznih, je dejal, da so varroozo zelo omejili s fenotiazinom. Pri nosemi pa je bil zelo kategoričen: »Nobenih antibiotikov v panj. Nosemo je treba zatirati z odbiro čebeljih rodov, ki so odporni proti nosemi.« Podobnega mnenja je tudi predstojnik poljskega čebelarskega inštituta dr. Wojke, ki mi je dejal, da je na Poljskem največji problem nosema. Posebno so podvržene nosemi kavkaške čebele, ki so gospodarsko zelo zanimive, saj dajo v njihovih razmerah do 3-krat večje donose kot domače ali kranjice, vendar jih nosema najbolj prizadene. Zato iščejo pri odbiri take rodove, ki so odporni proti nosemi. Pričakujejo, da bodo z odbiro dosegli v borbi proti nosemi dobre rezultate.

Ko sem ga vprašal, če ni bil v skrbeh, da bi afriške čebele, ki jih je pred leti imel na Poljskem, ušle in napravile take težave kot v Južni Ameriki, je dejal: »Svojega raziskovalnega dela na afriških čebelah nisem mogel zaključiti na področju, kjer so razširjene, pa mi ni kazalo drugega, kot da sem jih vzel s seboj na Poljsko. Nobene nevarnosti ni bilo, da bi se pri nas razširile, saj traja zima 6 mesecev; tako dolgega prezimovanja pa afriške čebele ne prenesejo. Pri vas v Dalmaciji pa bi se verjetno obdržale.«

Poročilo s kongresa ne bi bilo popolno, če ne bi omenil tudi tragičnega dogodka — železniške nesreče vlaka, s katerim je potovala skupina jugoslovanskih čebelarjev na kongres. S čebelarji je potoval tudi primarij novosadske klinike dr. Luka Kolaro-

vić, ki je tudi v čebelarskih krogih znan kot dober čebelar, organizator ter pisec in prevajalec strokovnih čebelarskih člankov. Ob nesreči je z veliko požrtvovalnostjo reševal ranjence in jim nudil zdravniško pomoč. Ko so novinarji poročali o nesreči, so od očividcev veliko slišali o požrtvovalnem nepoznanem zdravniku, ki je potem, ko so bili ranjenci odpeljani v bolnišnico, odpotoval s čebelarji na kongres. S posredovanjem našega veleposlaništva v Atenah so ga našli novinarji na kongresu. Srečal sem ga v kongresni stavbi, ko je še ves pretresen od tragičnega dogodka pojasnjeval novinarju potek nesreče. Svojo pripoved je zaključil: »Ko sem svoje delo končal, sem se šele prav zavedel velike tragedije. Ves umazan in krvav sem šel v vagon in se zjokal...«

O INSEMINACIJI MATIC

INŽ. VLADISLAV KRAUS — ČSSR

PREDHODNO POROČILO

Pri umetnem oplojevanju matic uporabljajo v sedanji praksi za njihovo narkotizacijo ogljikov dioksid. Vsaka matica dobi prvo narkozo 10 minut pred samo inseminacijo in po naslednjih 24 urah še drugo, deset minutno poinseminacijsko narkozo. To povzroča stimulacijo jajčnikov, da se matice napnejo. Brez takšnih narkoz v trajanju 20 minut bi namreč večina inseminiranih matic ali sploh ne začela zalegati ali pa bi začela šele po daljšem času. Prav zato priporočajo avtorji inseminacijskih razprav, posebno Amerikanci, tudi tridesetminutne narkoze.

Več let smo pri priznani reji Skle- nar 47 v južni Češki uporabljali v običajni praksi dve desetminutni nar-

kozi. Toda vedno smo se prepričali, da vpliva CO₂ na večino matic biološko negativno. Ima namreč za posledico njihovo predčasno staranje ter povečano izrabljenost v drugem, predvsem pa v tretjem letu zaleganja. Zato smo že dalj časa iskali način, kako bi to stanje izboljšali. Konec julija 1979 smo se trudili, da bi povzročili pri umetnem oplojevanju matic samo lokalno neobčutljivost na področju njihove želne komore — nožnice. Matice smo normalno vložili v inseminacijski aparat, da smo potem lahko vpeljali iglo s semenom. To se nam pa ni posrečilo. Skrajšali smo torej matici narkozo CO₂ na minimalno potrebno dobo ene in pol do dve minuti. V tem času prejme seme, ki je bilo pripravljeno v igli aparata. Nato smo jo takoj vzeli iz narkoze. Dajemo torej

maticam največ 10 % doslej uporabljenega in predpisanega časa trajanja narkoze CO₂, ker druga nakroza ni več potrebna in odpade. Pri tem uporabljamo hormon, ki pospešuje stimulacijo — dozorevanje jajčnikov matice tako hitro, kakor se to dogaja pri naravnem parjenju.

Tako umetno oplojene matice so vse dozorele med tretjim in šestim dnevom po osemenitvi in so s svojo vitalnostjo in s svojim izgledom bile

popolnoma enake naravno parjenim maticam. Tudi zazimili smo jih.

Nadaljnjo uporabo takšnega načina inseminacije bomo preverjali in z njo nadaljevali na začetku sezone 1980. Če bodo potem uspehi pri reji matic vedno enako dobri ob vseh okoliščinah, kakor so bili doslej, bomo dobili popolne osnove za celotno znanstveno ovrednotenje vsega delovnega postopka, stanja in storilnosti teh matic, kar bomo tudi objavili.

NAŠ SELEKCIJSKI PROGRAM

INŽ. VLADIMIR VESELY

Leta 1969 je sprejela osrednja rej-ska komisija na podlagi rezultatov večletnih primerjalnih poizkusov raziskovalnega čebelarskega zavoda v Dolu, in tudi na podlagi izkušenj drugih dežel srednje Evrope, dolgoletno koncepcijo vzreje kranjske čebele v ČSSR, tako da bomo križano deželno čebelo postopoma nadomestili s kranjsko čebelo, ki našim pogojem bolj ustreza. Da bi opravili to nalogo, smo ustvarili mrežo centralno vodenih regionalnih, priznanih in razmnoževalnih postaj, katerih več kot 50 pokriva danes celo ozemlje ČSSR.

Znotraj tega kolektivnega sistema selekcijskega dela z doslej nenavadno široko osnovo izbora, je pri nas prvič uspelo uveljaviti v večjem proizvodnem merilu individualni izbor, tj. izbor tako matičnega, kakor tudi očetovskega materiala ob kontroli parjenja s pomočjo tehnike umetnega osemenjanja, tj. inseminacije. Od leta 1972 naprej, ko smo vpeljali centralno evidenco, smo iz regionalnih in priznanih rej dobavili več kot 2000 plemenskih inseminiranih matic, ki so jih v razmnoževalnih rejah preverili, in nato tiste, ki so se izkazale, razmnožili v velikem številu.

Sistem selekcioniranja je torej v preprosto ponavljanem iskanju dvojic odličnih, toda vzajemno nesorodnih matic in v njihovi združitvi s pomočjo inseminacije.

Trenutno dopolnjujemo to osnovno delovno metodo individualnega izbora z namernim ustvarjanjem linij ter z vzajemnim križanjem, torej s tvorbo medlinijskih večkratnih hibridov. To pomeni, da končni produkt — medlinijski križanec, ki ga pošljejo iz regionalne ali priznane reje v nadaljnjo množitev razmnoževalni reji, obsega najmanj dve, toda večinoma tri in več preizkušenih ter vzajemno nesorodnih linij. Da bi zagotovili nesorodnost, izkoriščamo razne rodove, ki pripadajo alpskemu ekološkemu tipu kranjske čebele. Najštevilneje je zastopan rod Troisek, potem rod Sklenar in Pešec; razen teh avstrijskih rodov uporabljamo tudi vrsto rej kranjc domačega izvora, kolikor so seveda izpolnjeni pogoji priznavalnega postopka.

Temeljne prednosti tega sistema so predvsem v tem, da osnovna enota za izbiro ni več posamezna matica, ampak že cela linija, pri kateri obstaja veliko večja možnost, da se ohrani s pomočjo vzreje večjega števila matic

na posameznih stopnjah ustvarjanja linije kot pa pri posameznih maticah. Potem je važna tudi možnost uvrstitve začasne sorodstvene selekcije, ki jača konservativnem dednosti in pomaga odkrivati pomanjkljivosti, ki bi jih sicer v heterogenem materialu sami težko zasledili.

Sam delovni postopek je razdeljen na več faz. Najprej izbiramo ustanoviteljice linij. Te morejo postati samo matice, ki so pokazale odlične in zadostno izravnane rezultate in dobre spremljevalne lastnosti čebel in večjega števila matic — hčera. V priloženi shemi (sl. 1) je generacija ustanoviteljic označena s črko »P« (tj. parentalna — roditeljska, izhodna generacija), nakar s številko takšne matice — ustanoviteljice označujemo celo linijo.

V drugi fazi preverjamo sorodstveno selekcijo ustanoviteljice. V shemi je označena ena sorodstvena — »inbreedna« generacija parilnega sistema brat $\times$ sestra. Od matice ustanoviteljice vzredimo neoplojene matice in tudi trote ter jih združimo s pomočjo inseminacije. Od vsake ustanoviteljice vzredimo vedno večje število hčera, od katerih potem izberemo za nadaljevalko tisto, ki je najboljša. V shemi je označena že samo ta izbrana matica. Generacijo tako sorodstveno sparjenih matic označimo I_1 (kar pomeni prvo »inbreedno« — sorodstveno generacijo). Prednost ustvaritve inbreedne generacije je razen boljšega spoznanja lastnosti matice ustanoviteljice tudi fiksiranje genotipa matice ustanoviteljice. Iz sheme dobro vidimo, da v I_1 generacijo ne morejo vstopiti nobene druge »alele«, kot tiste, ki jih vsebuje genotip ustanoviteljice. Na podlagi rezultatov vrednotenja inbreednih matic uvrstimo bodisi linijo v seznam ali pa prenehamo z nadaljnjo vzrejo.

Ohranitev genotipov matice ustanoviteljice v inbreednih hčerkah pa ima znatno praktično vrednost — po-

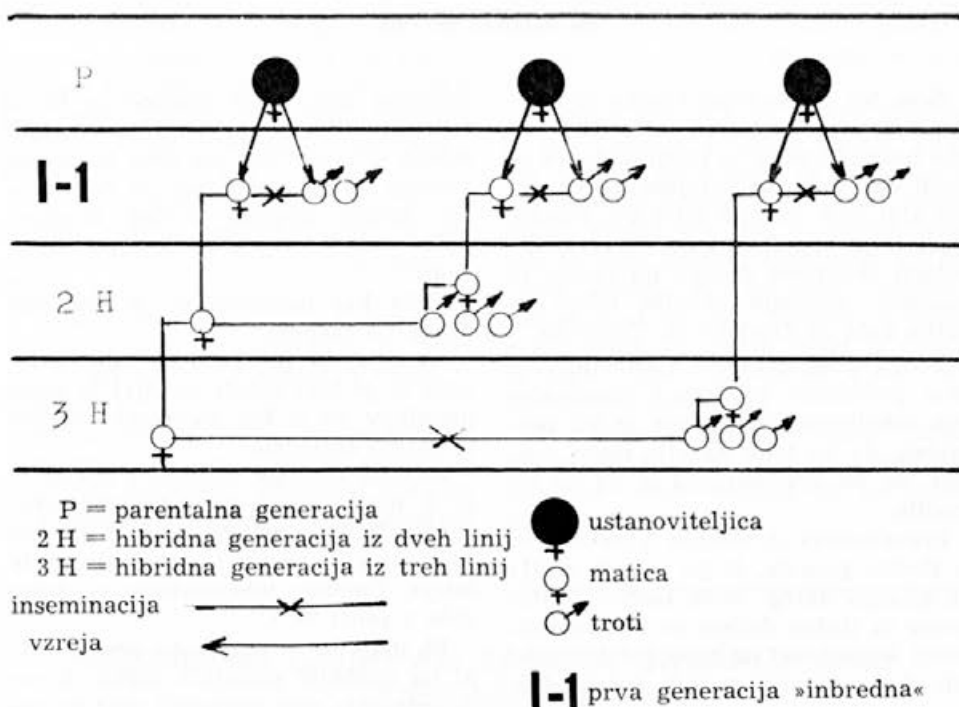
men, ker prvotna matica — ustanoviteljica linije — ne more biti po končanem celoletnem vrednotenju več v čebelji družini.

Ne smemo pa seveda zamolčati, da je vrednotenje inbreednih matic zelo težavno, ker moramo upoštevati izpad zalege, ki je posledica načina dednosti spoja pri čebelah. Pri vrednotenju inbreednih matic je tudi znatna rezerva, in to ravno pri izpopolnitvi njihovega vrednotenja. Prav tako se bomo trudili, da bomo obdelali laboratorijsko metodo s testiranjem takih matic v obdobju izven sezone.

V nadaljnji fazi — gre za vrstico, označeno v shemi s simbolom 2H (kar pomeni, da gre za hibrida, v katerem sta vključeni dve liniji) — pa se razlikuje postopek pri matični in pri trotovski liniji. Medtem ko pri matični liniji vzredimo neoplojene matice 2H generacije neposredno od izbrane inbreedne matice, moramo odvzeti trote šele od hčera izbranih inbreednih matic. Prednost je v tem, da pri teh maticah, ki dajejo trote, ni važno, kakšen je bil način parjenja in tudi ne, od kod izvirajo ti troti; zato prednostno uporabljamo za produkcijo linijskih trotov matice, ki so bile naravno parjene. S tem da smo vrnili to generacijo, upoštevamo premik genotipov haploidnih trotov — splošno je ta zakon znan z rekom, češ da »trot nima očeta in da se očetovski del genotipov uveljavlja šele s posredovanjem njegovega deda.« Če bi to generacijo izpustili oziroma preskočili, ne bi izkoristili pri liniji trotov afekta sorodstvene selekcije za ojačanje konservativnega dednosti, tako da bi delo z inbreedno generacijo postalo odveč.

Tako nastale hibridne matice dalje preizkušamo in vrednotimo ne samo kot posamezne matice, ampak predvsem kot cele skupine. S tem dobimo pregled o najustreznejši kombinaciji linij. Glede kombinacij se lahko rezultati razlikujejo tudi pri uporabi enakih linij, če je enkrat določena linija

SHEMA SELEKCIJE DVOLINIJSKIH (2 H) IN TROLINIJSKIH HIBRIDOV (3 H) OB UPORABI ENE GENERACIJE INBREDINGOV:

uporabljena kot matična linija, drugič pa kot trotovska. To pomeni, da zaradi t. i. recipročnosti ne morejo imeti križanci identično storilnost.

Najboljše kombinacije potem dalje razmnožujemo z dobavami v razmnoževalne reje, morebiti uporabimo najboljšo matico določene kombinacije za vzrejo neoplojenih matic — hčera — temelja trilinijskega hibrida (3 H).

Postopek paritve trotov nadaljnje nesorodne linije k tem 2 H maticam je popolnoma podoben ustvarjanju 2 H generacije (glej shemo).

V nadaljnjem postopku je mogoče te hibride že razmnoževati pa tudi dodati novo linijo ali križati dva dvolinijska hibrida in podobno. Tako lahko nastanejo samovoljni večkratni hibridi, vendar moramo upoštevati primerenost kombinacije posameznih linij in seveda zopet njihovo vzajemno nesorodnost.

rodnost.

Za letošnjo sezono imamo na voljo 12 linij, overjenih na podlagi faz sorodstvene selekcije, ki jih sedaj vzajemno kombiniramo in preizkušamo. Matice posameznih kombinacij so razmeščene pod najrazličnejšimi pogoji na ozemlju naše cele republike in so seveda zajete v centralno vodeni evidenci. Po nekaj letih bomo lahko ovrednotili prispevek tega postopka, ki ga pričakujemo, tako glede heteroznega efekta na celotno večjo življenjsko sposobnost »družin«, kakor tudi zaradi večjega selekcijskega efekta in večje homogenosti potomstva.

V nadaljnji perspektivi pa domnevamo, da bodo na tak način lahko v prihodnje ustvarjane tudi linije in kombinacije s specializirano uporabnostjo.

Včelařství, řt. 7/79

KAKO SMO ČEBELARILI PRETEKLO POMLAD NA VIPAVSKEM IN GORIŠKEM

DR. RADOVAN BRATINA

Sem ter tja beremo članke in slišimo čebelarje, ki tarnajo, češ da ta ali ona nekdanj medovita rastlina danes ne medu več. Tako ugotavljamo predvsem pri ajdi in v zadnjih letih pri akaciji. Tudi letos spomladi smo vipavski čebelarji skeptično gledali na razvoj in možnosti medenja akacije, edine izdatne paše za Goriško in Vipavsko.

Teden pred cvetenjem akacije sem imel priložnost govoriti z marsikaterim čebelarjem in vsakdo je bil prepričan, da bo letos akacija slabo cvetela, da bo kratkotrajna in da ne bo medila.

Prevaževalci iz Gornje Vipavske in iz Pivške planote, ki po navadi vozijo na akacijo okrog Nove Gorice v Panovec in Rožno dolino, so se namenili ostati kar doma, saj niso videli nobenih obetov zaradi poznih pozeb, dol-

gotrajne suše, hude vročine in burje ter marsikdo — opravičeno — zaradi šibkih družin. Tudi jaz sem bil istega mnenja in bil prepričan, da bom moral krmiti izredno močne družine, polne zalege, vse z enoletnimi matičami.

Toda kar naenkrat se je pokazala drugačna podoba.

Akacija, ki je spočetka zelo ozelelna in je bilo videti na njej le malo grozdkov, se je kar naenkrat pobelila in bujno zacvetela.

Za časa njenega razvoja, z izjemo 5. in 6. maja, ko se je nočna temperatura približala ledišču, je bilo izredno toplo in suho vreme in je pihala rahla burja. Dnevne temperature so dosežale v senci 35° C.

18. maja so se razcveteli prvi grozdkovi na zgodnjih prisojnih legah. Z radovednostjo sem pripognil vejo in poduhal ter potipal cvetje. Vonj je bil opojen in cvetje močno — trdo. Sam pri sebi sem dejal: To je pa dober znak. Akacija bo medila!

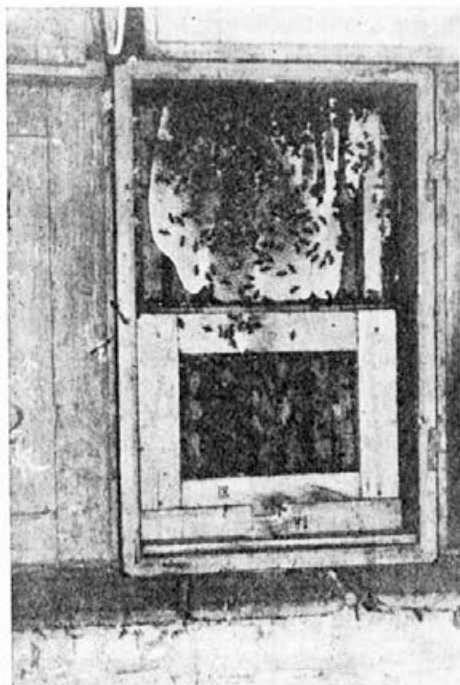
Do 21. maja — cvetje še v razvoju in pihala je rahla burja — so bili donosi bolj klavrni. Od 22. do 31. maja je bila akacija v polnem cvetju. Vreme je bilo ves čas jasno in zelo vroče. Cela dolina je bila en sam vonj, cvetja pa na pretek.

Cvetje je bilo izredno močno, nič ni odpadalo, prej se je posušilo na drevesu in zelo medilo. Celu na ovelem cvetju sem videl čebele posedati in brati.

Dnevni donosi niso bili rekordni, v glavnem so se gibali od 3 do 4,50 kg, toda nočno izhlapevanje je bilo minimalno.

Celotni donos dobrega devetsatarja je bil 35 kg.

Panji, katerim sem odstranil zgornja okenca, so zgradili in napolnili

prostor med okenci in vrati. Lepo jih je bilo pogledati! Med je bil izredno gost in aromatičen.

Torej trditev, da nekatere medovite rastline danes ne medijo več, ne bo držala. Na medenje rastlin vpliva predvsem vreme v širšem pomenu besede: vlaga, toplota, vetrovnost, sonce itd.

Če bi ajda za časa cvetenja imela ugodno vreme, zadostno vlago in zadostno toploto, bi tudi ponoči gotovo medila.

Po letošnjih izkušnjah vidimo, da akaciji prija dolgotrajno suho in toplo ter južno vreme z zadostno vlago v tleh.

Spominjam se letin, ko je akacija vegetirala in začela bujno cveteti v vlažnem, deževnem vremenu. Nato se je vreme naglo izboljšalo in naenkrat

pritisnila silna vročina nekaj dni so bili donosi celo do 7 kg na dan, z močnim izhlapevanjem, toda po treh, štirih dneh je cvetje začelo odpadati, kot bi bilo skuhamo in paše je bilo konec.

V takih primerih so močne družine še kar nabrale, šibkejša pa nič. Zato naj nam ne bo preveč, če ponavljam, da moramo skrbeti, da bomo imeli stalno močne družine, ki lahko izrabijo še tako kratkotrajno pašo. To pa bomo dosegli z odbranimi mladimi maticami, z velikim številom mladih, neiztrošenih jesenskih čebel, z dobro in obilno zimsko zalogo ter z zdravim in mladim satovjem.

S takimi družinami bomo lahko mirno zajadrili v zimo in mirno čakali na novo pomlad in na nove uspehe.

RESNICI NA LJUBO ALI ZAŠČITA ORGANIZIRANIH ČEBELARJEV

STOJAN DROC

V 10. številki Slovenskega čebelarja berem članek pod naslovom »Zaščita organiziranih čebelarjev« avtorja Dušana Medveda. Iz vsebine očitno izhaja avtorjeva neustrezna informiranost, kajti če bi bilo res, kar navaja tov. Medved, bi ne bilo pripomb in tudi ne hude krvi prav zaradi postopka pri obveščanju v času prašenja oljne repice letos spomladi. Naj avtor ne zameri moji trditvi, in s tem bo tudi sam soglašal, da so slabe informacije dezinformacije, ki so le v škodo in zavajajo čebelarsko dejavnost.

Res je, da so letos v Bujšćini ob prašenju oljne repice do nekaterih čebelarjev ubirali neobičajne postopke, povsem nezakonite. V želji, da bo javnost objektivno informirana, navajam v nadaljevanju sestavka objektivna

dejstva, torej takšna, kakršna dejansko so.

Že leta je znano, da čebelarijo v Istri tudi čebelarji Slovenci, stanujoči izven območja istrskih obćin. To so čebelarji Slovenskega primorja pa tudi iz notranjosti Slovenije. Mednje spada tudi tov. Medved. In to ne od letos, temveč že več let nazaj. Naj povemo, da tov. Mario Martelanc čebelarji v Hrvatski Istri že več kot 10 let, vsi nam znani čebelarji pa več kot tri leta. V tistih letih ni bilo čebelarske organizacije v Bujah in se zato ni bilo z njo moć povezati. Vsakdo je po najboljši vesti izbral stojišća čebel tako, da bi ne hodil v »zelje« tamkajšnjim čebelarjem.

Pred dvema, tremi leti so čebelarji obćin Buje, Umag in Novigrad ustanovili društvo, ki šteje po ustnih po-

datkih 25 članov. Pojavile so se tudi prve šikane, zlasti proti nekaterim čebelarjem, in le od določenih posameznikov, o prenatrpanosti čebel z neko neobjektivno oceno, da se na oddaljenosti 5 km od domačega čebelarja ne bi smele stacionirati čebele »priseljencev«. Taki odnosi so objektivno nujno narekovali, da so sprejeli predpis o ukrepih za zaščito živinoreje, ki vsebuje in ureja tudi odnose v čebelarstvu (sedmo poglavje 14. člen).

Omenjeni zakon je bil sprejet letos 22. februarja ter je pričel veljati prve dni meseca marca. Nesporno je takšen predpis koristen, za sedanjí čas pa celo nepogrešljiv. Zakaj? Zaradi čebelarjev nomadov in množične uporabe prašev in škropiv, ki niso vselej v skladu z interesi čebelarstva. Nudi pa tudi pravno varnost čebel, kar je izredno pomembno. Člen 53 jasno določa pravice in dolžnosti čebelarja prevaževalca. Za čebelarje, ki pa imajo čebele stalno v Istri, določila 53. člena ne veljajo, kajti le-ti ne prihajajo tja s čebelami na pašo, tem-

več tam stalno čebelarijo. Zatorej je zaključek tov. Medveda v članku lahko samo le želja, naj bi bilo tako, toda pod pogojem, da se spoštuje veljavni predpis. Moram jasno povedati, da so čebelarji iz Slovenskega primorja, ki so letos utrpeli materialno škodo zaradi prašenja, bili znani, in že obveščeni leta 1976 o prašenju repice na približno istih površinah. Tako obnašanje kljub jasnim predpisom ni samo nemoralno, temveč tudi kaznivo.

Inšpektor občine Buje dipl. inž. Kozlovič nam je zagotovil, da bo sklical posvet z vsemi zainteresiranimi, da se izognemo nadaljnjim nepotrebnim konfliktom. Mi si takega posveta želimo, kajti mora privedi do skupnih stičnih interesov, v kar smo trdno prepričani. Tajnik društva v Bujah mi je pred dvema letoma obljubil, da bo poklical na čebelarski sestanek tudi nas »tujce«, toda do danes do tega še ni prišlo.

O rezultatih pričakovanega razgovora bom napisal članek, ko mi bodo znani.

OBVESTILO

Medobčinska zveza čebelarskih organizacij Celje obvešča vse čebelarje celjske regije, da organizira celodnevni seminar O EKO-NOMSKEM ČEBELARJENJU za čebelarje, ki želijo dopolniti svoje znanje.

Seminar bo dne 26. januarja 1980 s pričetkom ob 8. uri v osnovni šoli I. celjske čete v Vodnikovi ul. 4, ki je v centru mesta v neposredni bližini upravne zgradbe Ljubljanske banke.

Po programu bo seminar trajal od 8. ure do 12.15 in nato popoldne od 13.30 do 17.30.

Predavatelji bodo: Karel Žerjav, Janez Pislak, Franc Kolenc, inž. Ludvik Klun, Ivan Fegeš in Joško Šlander. Pri svojem izvanjanju bodo uporabljali diapozitive in druge pripomočke.

Vsi vljudno vabljeni!

Predsednik MZČO Celje
Joško Šlander

VII. letnik

1980

številka 1

bilten

medex exp.-imp.

delo na domu in
d. e. kooperacija

DO MEDEX EXPORT-IMPORT JE PRAZNOVALA 25-LETNICO

Predsednik SFRJ in ZKJ tov. Josip Broz-Tito je odlikoval delovno organizacijo z Redom dela z zlatim vencem. Podpredsednik Skupščine mesta Ljubljane tov. Niko Lukež izroča visoko odlikovanje predsednici delavskega sveta tov. Marjeti Višnjevar

Medex je praznoval 25-letnico delovanja. Četrto stoletja samo po sebi še ne predstavlja kakšne posebne tradicije, toda Medex je nastal kot logična posledica s čebelarjenjem navdušenih Slovencev in je predvsem v zadnjih petih letih prerasel ne le v največje tovrstno jugoslovansko podjetje, marveč tudi v podjetje z mednarodnim ugledom.

KAJ JE PRAVZAPRAV MEDEX DANES?

Če bi hoteli povsem na kratko opisati dejavnost tega nekaj več kot 200-članskega kolektiva, je to delovna organizacija, ki organizira čebelarje za proizvodnjo čebeljih pridelkov, pospešuje čebelarstvo in se ukvarja s predelavo vsega,

kar čebele znesejo v panj. Beseda prede-lava včasih malce moti, saj spominja na zamotan industrijske procese. Toda, kar je zamotanega in »tehničnega«, so prav-zaprav zelo komplicirane in natančne ke-mične, fizične in biološke raziskave me-du, matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa, ki jih opravljajo Medexovi vi-sokokvalificirani delavci, organizirani v posebnem oddelku »Biotični center«. Ta edinstvena evropska institucija, ki je ze-lo na široko razvejala sodelovanje z naj-različnejšimi jugoslovanskimi medicin-skimi in drugimi znanstveno-raziskoval-nimi ustanovami kot so: Mikrobiološki inštitut Medicinske fakultete v Ljublja-ni, Inštitut »Jožef Stefan«, Inštitut »Bo-ris Kidrič« Ljubljana, Inštitut »Ruder Bošković« Zagreb, Stomatološka klinika Ljubljana, Farmakološki inštitut Medi-cinske fakultete Niš, Zavod SRS za zdrav-stveno varstvo Ljubljana, Oddelek za farmacijo Fakultete za naravoslovje Ljubljana, Inštitut Max Planck München itd., in ki vsako leto vložijo v raziskoval-no delo približno pol stare milijarde di-narjev je tisto »srce« delovne organiza-cije, kjer se združuje slovensko in jugo-slovansko znanje in se porajajo recepti za »preparate« čebelje lekarne. Tu se na podlagi osnovnih raziskav, preizkušanj in kasnejših številnih kliničnih raziskav rojevajo preparati kot so jubilejna se-rija apifitov, znani in mednarodno pri-znani Medexovi izdelki apikompleks, propolisova tinktura, apilecitin, apipol in drugi.

ZAKAJ SE MEDEX Z VSEM TEM UKVARJA?

Odgovor je in ni enostaven. Podjetje, ki je nastalo zato, da bi odkupovalo in prodajalo med, pa seveda vse tisto, kar čebelarji potrebujejo, je to sicer sprva resnično poenotilo, toda sodobna spozna-nja in ponovna potrditev načela očeta medicine Hipokrata, da je hrana lek in lek hrana, je postalo v zadnjem četrt-letju tega stoletja spet tako očitno, da se torej stari resnici enostavno ni več moč ogniti. Da je med, propolis, matični mle-ček pa tudi cvetni prah zdravilen, piše v mnogih starih knjigah vseh narodov. Toda kaj je tisto, kar je zdravilno in kako je zdravilno ter kako deluje vsak tak element iz panja na človeka, kako v kombinaciji, kako v različnih dozah in sestavah, kako vpliva na mlade, stare, kako preventivno, kako kurativno, to je vrsta vprašanj, ki jo je predse postavil Medex in se tudi vključil v svetovno gi-banje, ki preučuje zdravilno učinkova-

nje pridelkov čebeljega panja. Težko se je bahati in si odrejati mesto, ki ga Me-dex kot največja in praktično edina to-vrstna organizacija v Jugoslaviji pred-stavlja v mednarodnem združenju Api-mondia in še posebej na področju api-terapije, vede, ki se ukvarja z zdravi-lnimi učinkovanji vseh čebeljih pridelkov. Dejstvo, da je bil lani Medex v Portorožu organizator tretjega mednarodnega sim-pozija apiterapevtov, pove svoje, glede na razvoj pa je moč domačo znanost na tem področju postaviti na tretje mesto na svetovni lestvici, takoj za Sovjetsko zvezo in Romunijo.

Ce bi hoteli odgovoriti na zastavljeno vprašanje, zakaj se Medex ukvarja z vsem tem, je moč reči kratko, da bi po-sređeval čimveč čebeljih pridelkov in s tem med delovne ljudi spravil čim več preverjenih in ostro kontroliranih izdel-kov, ki so sicer hrana, a hrana, za katero se ve, da lahko celotno populacijo močno ščiti pred najrazličnejšimi boleznimi ci-vilizacije. Pravo orientacijo Medexa po-trjuje dobresedno kopica priznanj, nara-ščanje povpraševanja po takšnih izdelkih in ne nazadnje tudi vse številnejša pri-poročila uglednih kliničnih, naj pacienti z najrazličnejšimi boleznimi preventivno, pa tudi kurativno posegajo po naših pre-paratih.

Močno raziskovalno delo in vse večja prodaja pa nam nalagata drugo, nič manj pomembno dolžnost. Namreč, oskrbo s pridelki čebeljega panja. Pri tako veliki proizvodnji je seveda amatersko čebe-larjenje premalo. Ob raziskovalnem delu je tu drugo veliko področje, v katerega smo se zagrizli z vso močjo. Tovarne če-bel ni, pač pa so poklicni čebelarji, ki so pri nas v delovnem razmerju in arma-da čez 1000 čebelarjev kooperantov, kme-tov, delavcev in ljudi drugih poklicev v vsej Jugoslaviji, ki ves svoj prosti čas posvetijo čebelam. Zal pa tudi to ni do-volj, saj mora Jugoslavija letno uvoziti že sedaj 5000 ton medu. Ob vse večjem zanimanju za hrano, ki je lek v pravem pomenu besede, pa je vse naše hotenje usmerjeno v to, da bi sami pridobili čim več medu tako, da bomo zaposlili čim več delavcev na domu. Seveda v krajih, kjer je industrije čim manj, kjer je v zraku in zemlji čim manj vsega tistega, proti čemur se pravzaprav z našimi iz-delki borimo. Da pri tem pomagamo za-poslovati tam, kjer je to najtežje, da razvito čebelarstvo pomeni tudi dobro vpraševanje in s tem večji kmetijski pri-delek, da z večjo proizvodnjo lahko iz-vozimo več preparatov in s tem več do-bimo tudi plačila za naše prizadevanje niti ne poudarjamo, saj so to le dru-ž-

Predstavniki

bene posledice, ki jih omogoča naše tako naravno delo, narava sama, oziroma čebela, ki je tudi simbol, osnova in moč vse naše dejavnosti.

Manifestacija delovnih naporov in uspehov ob praznovanju 25-letnice je bila slavnostna prireditev dne 16. novembra 1979 v Festivalni dvorani. Manifestacija je bila res veličastna, saj se je proslave udeležilo poleg vseh 200 delavcev Medexa tudi približno 300 družbenopolitičnih delavcev, strokovno-znanstvenih in poslovnih sodelavcev Medexa s področja Jugoslavije in iz zamejstva. Slavnostni govornik je bil podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije, tovariš Lojze Fortuna, ki je orisal mesto in vlogo Medexa v jugoslovanskem gospodarskem prostoru, predvsem na področju čebelarstva, o razvoju in delu delovne organizacije pa je govoril tov. Aleš Mižigoj. Nagovor podpredsednika gospodarske zbornice Slovenije, tov. Lojzeta Fortuna je objavil gospodarski vestnik, št. 46, dne 22. novembra 1979, govor glavnega direktorja Medexa pa v celoti priobčujemo v današnji številki Biltena.

Za uspehe, ki jih je Medex v 25-letnem obdobju dosegel na področju razvoja čebelarstva in na področju apiterapije, je predsednik SFRJ in ZKJ,

tov. Josip Broz-Tito odlikoval delovno organizacijo z redom dela z zlatim vencem. Visoko odlikovanje je delavcem Medexa na proslavi 25-letnice izročil podpredsednik Skupščine mesta Ljubljane.

In ne samo delovno organizacijo, tudi posamezne delavce je tovariš Tito odlikoval z delovnimi priznanji. Devet Medexovih delavcev je prejelo medalje dela, pet delavcev je prejelo red dela s srebrnim vencem, glavni direktor Aleš Mižigoj in komercialni direktor Maks Gregorc, kot najstarejša in najbolj zaslužna Medexova delavca, pa sta bila odlikovana z redom dela z zlatim vencem. Potrebno je omeniti, da sta med odlikovanci reda dela s srebrnim vencem tudi poklicna čebelarja — delavca na domu, tovariša Mirko Pavlin in Janez Pislak.

Na svečani proslavi, ki so jo izvajali učenci osnovne šole Rogatec, Koroški akademski oktet in igralec narodnega gledališča tov. Miha Baloh, pripravila in vodila pa Franček Drogenik in Dušica Erzin, je veljala osrednja pozornost gotovo sklepu delavcev Medexa, da tovarišu Titu podelimo najvišjo priznanje »zlato matico«. Ob tej priliki smo delavci Medexa tovarišu Titu poslali naslednjo pozdravno brzojavko:

Dragi tovariš Tito!

Ob proslavi 25-letnice naše delovne organizacije Vam delavci Medexa pošiljamo najiskrenejše pozdrave.

S tem, ko ste prevzeli pokroviteljstvo nad III. mednarodnim simpozijem o apiterapiji lani v Portorožu, ste izkazali veliko priznanje našemu delu. To nam bo v spodbudo k nadaljnjim naporom na poti, ki odpira nove perspektive v prizadevanju za ohranitev človekovega zdravja.

Dovolite nam, da Vam izrazimo našo zahvalo in Vam v priznanje podeljujemo plaketo »zlato matico«, kot najvišje priznanje naše delovne organizacije.

Pri vašem vsakdanjem delu in naporih vam želimo še veliko zdravja in sreče.

Delavci Medexa

Poleg podelitve »zlate matice« so na osnovi sklepa delavskega sveta prejeli odlikovanja Medexa družbenopolitični delavci, strokovno znanstveni in poslovni sodelavci, institucije in organizacije združenega dela ter delavci Medexa. Zlati odličji »zlato plaketo Medexa« sta prejela tov. Franc Leskošek-Luka, ki se je osebno udeležil proslave in tov. Ivan Maček-Matija, ki mu bomo odličje dodelili ob priliki obiska v Medexu. Odlikovanje »zlata čebelica« je prejel tov. Aleš Mižigoj.

Poleg imenovanih pa je pismena priznanja in odlikovanja prejelo še 253 domačih in drugih odlikovancev, odlikovanja so prejeli delavci Medexa, znanstvenostrokovni sodelavci in poslovni partnerji.

Na slovesnosti ob delovnem jubileju smo prisostvovali še enemu izjemno prijetnemu dogodku. Udeležencem proslave je bil razglašen sklep delavskega sveta Medexa o prevzemu pokroviteljstva nad osnovno šolo Rogatec in o pokroviteljstvu oziroma pobratenje s krajevno skupnostjo Rogatec. Listina o pokroviteljstvu je bila osnovni šoli izročena ob priliki otvoritve osnovne šole, krajevni skupnosti pa je bila izročena na slovesnosti. Poleg zahval predstavnika šole in krajevne skupnosti in izražene želje za nadaljnjo krepitev prijateljskih vezi in sodelovanje z Medexom so posebno darilo delavcem Medexa za njihov delovni jubilej pripravili pionirji in pionirke osnovne šole Rogatec s kulturnim programom. Kulturni program, ki so ga izvajali mladi prijatelji Medexa, učenke in učenci iz Rogatca, je marsikateremu udeležencu slovesnosti privabil solzo v oči. Viharno ploskanje je izražalo le del naših občutkov nad res prisrčnim nastopom mladih prijateljev.

Pionirke in pionirji, koroški akademski oktet, dramski igralec Miha Baloh, povezovalka programa Dušica Erzin, vsi ki so nastopali in sodelovali v programu

slovesnosti, so nam nudili prijeten kulturni užitek.

Nastopajoči so dali slovesnosti svojstven pečat, prikaz naporov in delovnih uspehov delavcev, ki so v 25-letnem obdobju iz nič, le s svojim delom, ustvarili trdno proizvodno organizacijo, ki uživa visok domači in mednarodni ugled.

Ugled, ki ga je Medex dosegel doma in po svetu nam dokazujejo tudi številne pozdravne brzojavke družbenopolitičnih delavcev, raziskovalno znanstvenih institucij, proizvodnih organizacij in drugih, ki se slovesnosti niso mogli udeležiti. Navedli bomo le nekatere:

— Predsednik Zveze sindikatov Slovenije tov. Vinko Hafner v svoji brzojavki delovnemu kolektivu Medex v imenu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in v lastnem imenu čestita k jubileju z željo za čim uspešnejši nadaljnji razvoj.

— PTKŠ »Peščara« OOUR Medoprodukt, Subotica, čestita Medexu za srebrni jubilej z željo, da bi v nadaljnjem obdobju sodelovanje bilo čim boljše, v dobro napredka čebelarstva.

— Generalni konzul republike Avstrije v Ljubljani obžaluje, da se zaradi zadržanosti ne more udeležiti proslave, vsem delavcem Medexa pa želi nadaljnjih velikih uspehov in istočasno izraža svoje veselje nad našimi dosežki.

— Generalni sekretar mednarodne organizacije APIMONDIA dr. Silvestro Cannamela v pozdravni brzojavki čestita Medexu za velike dosežke v dosedanjem delu in nam želi nadaljnjih uspehov.

— Max-Planck-institut za biokemijo želi naši firmi, da bi še naprej dosegala takšne uspehe in nam čestita k jubileju.

Poleg pozdravnih brzojavk in čestitk dobivamo tudi pisma udeležencev slovesnosti, kjer se nam ali zahvaljujejo za prijetno doživetje ali pa utrjujejo medsebojno sodelovanje. V celoti navajamo

pismo delavcev TOZD Farmadent iz Maribora:

Spoštovani delavci Medexa!

Zahvaljujemo se vam za priznanje za sodelovanje, ki smo ga prejeli ob vašem delovnem jubileju.

Zelimo vam izreči pristrčno zahvalo za prejeto priznanje, za prijetno doživetje na vaši veličastni proslavi 25-letnice dela, vidnih delovnih in poslovnih uspehov ter posebnega družbenega prispevka.

Cutimo se ponosne in srečne, da smo bili lahko prisotni na vaši proslavi, ki je simbolizirala ponosnega delavca, uspešno

združevanje dela in pomen združevanja sredstev.

Prevzel nas je vaš izreden čut do vzgoje mlade generacije, s čimer dokazujete zavest in odgovornost do napredka socialistične družbe.

Vaša proslavitev — 25 LET MEDEXA — nam bo v spominu kot simbol uspešnega dela, vzor načrtovanja dela, vzor za vzgojo mladega rodu in s tem naše lepše prihodnosti.

Iskreno se vam zahvaljujemo za to nepozabno doživetje.

Delavci Farmadenta

Pionirke osnovne šole Rogatec med izvajanjem kulturnega programa

In kaj lahko zapišemo na koncu našega sestavka?

Odlikovanje maršala Tita, besede podpredsednika Gospodarske zbornice Slovenije, tople izrečene besede udeležencev proslave, stiski rok, pozdravne brzojavke, zahvalna pisma, pismo delavcev Farmadenta, vse to nas navdaja s ponosom, s ponosom, ki nas obvezuje.

Zavedamo se svojih obveznosti, zavedamo se, da smo del samoupravne socialistične družbe. Še bodo delovni jubileji in še bomo polagali račune.

Zelimo doseči uspehe, uspehe pa se lahko doseže le z delom!

Franc Štrumbelj

MEDEX EXPORT-IMPORT želi vsem delovnim ljudem, posebno še čebelarjem, srečno in medeno leto 1980!

GOVOR GLAVNEGA DIREKTORJA MEDEXA, TOV. ALEŠA MIŽIGOJA

Tovarišice in tovariši, spoštovani gostje!

Dovolite mi, da vas seznanim s 25-letno potjo naše delovne organizacije, ki je sicer majhna v primerjavi z velikimi organizacijami, je pa vendar v svoji panogi največja specializirana organizacija v Jugoslaviji. Ustanovila jo je Zveza čebelarških društev Slovenije 13. 2. 1954, ker se sama ni več smela ukvarjati z gospodarsko dejavnostjo.

V prvih letih svojega delovanja je bila kot specializirana trgovska organizacija za izvoz in uvoz pretežno orientirana na odkup medu za izvoz. Ozka specializiranost in izredno velika nihanja v količini in kvaliteti pridelanega medu v posameznem letu ter težki pogoji prodaje na tujem tržišču, ki so postali tako nemogoči, da je vsak nadaljnji izvoz pomenil vse večjo izgubo, so pripeljali delovno organizacijo v letu 1961 v izredno težak ekonomski položaj, tako da je bil delovni kolektiv postavljen pred veliko odločitev: ali razširiti svojo dejavnost in se bolj usmeriti na domače tržišče ali pa prenehati s poslovanjem.

Ceprav je takrat kolektiv štel le 28 članov, smo se delavci pravilno odločili. Razširili smo predmet poslovanja in si tako zagotovili nadaljnji razvoj in obstoj. Pomemben, lahko bi rekli zgodovinski mejnik v delovanju naše delovne organizacije je bila preusmeritev predelave čebeljih pridelkov v visokovredne dietetične preparate. Preparati so bili v začetku delani po tuji licenci z zaščitno znamko Melbrosin. Za širitev naše dejavnosti nismo imeli ustreznih pogojev. Delali smo v najetih prostorih v Koližeju na Gosposvetski cesti. Naša želja, da pridobimo ustrezne proizvodne prostore, se je uresničila šele v letu 1966 z nakupom približno 3000 m² skladiščnih prostorov ob Linhartovi cesti. Z adaptacijo smo usposobili prostore tako, da smo v njih močno povečali predelavo čebeljih pridelkov, med drugim smo pričeli proizvajati tudi medico. Izjemno veliko povpraševanje po naših preparatih nam je narekovalo, da smo poleg obstoječega proizvodnega objekta v letu 1971 zgradili še sodoben proizvodni obrat površine ca. 3000 m² ter si tako zagotovili čvrsto bazo za nadaljnji razvoj. V sodobnem proizvodnem obratu, ki je največji te vrste v Jugoslaviji in spada med prve v Evropi, imamo možnost, da s sodobno opremo pripravimo med in druge čebelje preparate za najbolj zahtevne kupce doma in v tujini. Lasten labora-

torij, ki opravlja vse potrebne kontrole kvalitete od prevzema, skladiščenja, priprave za predelavo, do tekoče kontrole med samim procesom predelave, zagotavlja kupcem visoko kvaliteto naših izdelkov, kar med drugim potrjujejo tudi številna visoka priznanja, ki smo jih prejeli na mednarodnih in domačih sejmih in razstavah.

RAZVOJNO RAZISKOVALNA DEJAVNOST

Povečan interes kupcev doma in po svetu ter dejstvo, da brez znanstvenih utemeljitev ni mogoča sodobna predelava čebeljih pridelkov, je postavil pred nas zahtevo, da vse bolj natančno raziskujemo posamezne učinke medu in drugih čebeljih pridelkov na človeški organizem. Da bi bili kos tem zahtevnim raziskavam in analizam, smo organizirali lastno enoto »Center za biotiko«. V raziskovalno delo smo vključili večje število strokovnjakov, ki v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki in znanstveniki s področja biologije, farmacije in medicine proučujejo delovanje čebeljih pridelkov v različnih kombinacijah na človeški organizem. Učinkovitost medu kot ljudskega zdravila je poznana že iz pradednine, medtem ko učinek ostalih čebeljih pridelkov, kot so matični mleček, cvetni prah in propolis pa šele v novjšem času raziskuje vse večje število znanstvenih institucij tudi drugod po svetu. Med drugimi številnimi dietetičnimi preparati velja posebej omeniti preparat Apikompleks — kombinacija matičnega mlečka, cvetnega prahu, medu in propolisa. Analizo učinkovitosti tega preparata je opravil Mikrobiološki inštitut Medicinske fakultete v Ljubljani, ki je ugotovil, da je ta preparat izredno učinkovit proti virusu influence, skratka je preparat, ki preprečuje razvoj mikrobov, bakterij in glivic, njegovo delovanje pa je včasih bolj učinkovito kot antibiotiki. V praktični uporabi znanstvenih raziskav pri predelavi smo prišli tako daleč, da si z Romunijo delimo prvo mesto v svetu na področju preparatov, ki jih uporabljamo v apiterapiji. Tudi svetovna čebelarška organizacija Apimondia v zadnjem času posveča vse večjo pozornost uporabi čebeljih pridelkov v humani medicini in je do sedaj že organizirala tri mednarodne simpozije o apiterapiji. Dosežena stopnja raziskovalne dejavnosti ter praktična

uporaba ugotovljenih dosežkov pri predelavi čebeljih pridelkov nam je omogočila, da je Apimondia zaupala organizacijo III. mednarodnega simpozija Jugoslaviji, ki je bil preteklega leta v Portorožu. Na njem je sodelovalo nad 250 znanstvenikov in strokovnjakov s 85 referati s področja apiterapije iz 16 držav. Posebej smo ponosni, ker je bil pokrovitelj tega simpozija predsednik republike tov. Tito. Simpozij je po kvaliteti in številu referatov presegal prejšnja, za mnoge inozemske udeležence pa smo pripravili pravo presenečenje, ko smo jim predstavili celo paleto izredno kvalitetnih čebeljih preparatov. Delavci Medexa se dobro zavedamo, da moramo tudi v bodoče nameniti vse več finančnih sredstev za raziskovalno dejavnost oziroma razvoj, ker le pravočasen in kvaliteten razvoj omogoča še hitrejši napredek na področju predelave in prodaje preparatov na domačem in tujem trgu.

DOHODKOVNO POVEZOVANJE Z NEPOSREDNIMI PROIZVAJALCI SUROVIN

S predelavo čebeljih pridelkov v številne preparate je nastala potreba po zagotovitvi zadostnih količin surovin. Že pred novo Ustavo in ZZD smo pričeli organizirati proizvodnjo čebeljih pridelkov z zasebnimi čebelarji. Upoštevali smo dejstvo, da le organizirana proizvodnja surovin, ki pa je v našem primeru izključno v rokah zasebnih čebelarjev, zagotavlja nemoten proces nadaljnje predelave v končne preparate. V našo delovno organizacijo smo vključili precejšnje število čebelarjev, ki jim je to postal poklic, seveda pa je še veliko večje število kooperantov, ki jim čebelarjenje predstavlja dodatni vir dohodka. Tukaj velja omeniti izredno pomembno dejstvo, da poklicni čebelar, ki se usmeri na pridelovanje matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa, lahko v celoti uresniči svoj dohodek, pa čeprav ne pridelava nobene kile medu; torej lahko rečemo, da gre za pravo revolucijo v pogledu možnosti pridobivanja dohodka v čebelarški panogi. Poklicni čebelarji so vključeni tudi v samoupravne organe delovne organizacije, kjer neposredno in enakopravno z drugimi delavci odločajo o vseh pomembnih zadevah v delovni organizaciji. Zavedamo se, da brez dohodkovne povezave z neposrednimi proizvajalci surovin tudi v bodoče ne bi mogli programirati nadaljnega razvoja širitve predelave preparatov. Poklicnim čebelarjem in kooperantom nudimo vrsto

ugodnosti, kot so: brezplačno strokovno usposabljanje, brezplačno zdravstveno varstvo čebel in poročila opazovalne službe za gozdno medenje, ugodne dolgoročne kredite za nakup čebelarске opreme, kratkoročne brezobrestne kredite za oskrbo sladkorja za prehrano čebel itd. Za tekočo informiranost o vseh važnejših zadevah pa izdajamo za poklicne čebelarje in kooperante mesečne Bilten čebelarje pri logo v Slovenskem čebelarju.

Zaradi vse večjega obsega lastne predelave čebeljih pridelkov, ki je v letu 1975 dosegla že 2/3 vsega prihodka delovne organizacije, se je delovna organizacija v letu 1973 preoblikovala iz trgovske v proizvodno organizacijo živilske stroke. Smo enovita delovna organizacija. Upoštevali smo dejstvo, da na podlagi izčrpane finančne analize ne bi obstajala za posamezne TOZD reprodukcijska sposobnost in s tem tudi možnost organiziranja TOZD. Zato smo se odločili, da se organiziramo v pet delovnih enot in skupne službe, za katere pa za vsako posebej ugotavljamo dohodek in uspešnost poslovanja.

Prav sedaj poteka med delavci razprava o vključitvi naše delovne organizacije v sestavljeno organizacijo združenega dela HP. Sam referendum pa bomo izvedli v drugi polovici decembra tega leta. Že v naslednjem letu pa bomo preobrazili našo delovno organizacijo v TOZD oz. TOK, ker je razvoj v zadnjih petih letih dobil tak razmah, da je ustvarjen pogoj za organiziranje TOZD, ki bodo lahko uspešno poslovale. Prepričani smo, da bomo s to novo samoupravno organiziranostjo na eni strani združeni v SOZD še hitreje napredovali, na drugi strani pa pridobili vse večje število zasebnih čebelarjev, ki bodo z nami združevali delo in sredstva.

Naša delovna organizacija se v smislu ZZD vse bolj dohodkovno povezuje z ostalim združenim delom, kar dokazuje tudi 9.000.000,00 din sredstev, ki smo jih združili z nekaterimi organizacijami združenega dela. Predvsem velja omeniti sovlaganje v Tovarno sladkorja v Ormožu, ki bo oskrbovala čebelarje s sladkorjem za prehrano čebel in izgradnjo tovarne ekstraktov zdravilnih zelišč Suedest Droge Portorož, ki jih bomo v vse večjem obsegu uporabljali v naši proizvodnji preparatov. To predstavlja samo začetek skupnih vlaganj, ki pa bodo iz leta v leto večja.

Naša delovna organizacija je tudi sicer povezana na podlagi samoupravnih sporazumov s številnimi organizacijami združenega dela širom Jugoslavije. Ima-

mo tudi skupen proizvod z Ilirijo Vedrog v Ljubljani. Posebej velja poudariti našo angažiranost izven Ljubljane. Že leta 1976 smo prevzeli pokroviteljstvo nad Čebelarškim muzejem v Radovljici, V letu 1978 smo prevzeli pokroviteljstvo nad KS Rogatec in osnovno šolo Rogatec. To je področje v Sloveniji, ki spada med najmanj razvite. Navedene organizacije finančno podpiramo v okviru svojih zmožnosti.

NEKAJ PODATKOV O USPEŠNOSTI POSLOVANJA

Obseg poslovanja se je iz leta v leto večal, izredno pa se je povečal po letu 1963. Naj navedem nekaj pokazateljev uspešnosti poslovanja konec leta 1978 v primerjavi z letom 1973:

— celotni prihodek je bil leta 1978 260 milijonov din in je za več kot trikrat večji kot leta 1973,

— vrednost osnovnih sredstev je bila 72,5 milijona din in je za štiri in pol krat večja,

— poslovni sklad pa se je povečal za šest in polkrat in znaša 133 milijonov dinarjev.

V letošnjem letu pa pričakujemo, da bo naš 210-članski kolektiv ustvaril 330 milijonov celotnega prihodka.

Delovna organizacija posluje 90 % z lastnimi finančnimi sredstvi, le 10 % je bančnih kreditov. Petletni plan 1976 do 1980 pa bomo že v celoti dosegli konec letošnjega leta. Uspešnost poslovanja dokazujejo tudi relativno ugodni povprečni neto osebni dohodki, ki so znašali v letu 1978 6500 din na delavca.

Delovna organizacija posveča tudi izredno skrb družbenemu standardu delavcev. Stanovanjske probleme uspešno rešujemo skupaj z udeležbo delavcev samih. V sklad skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo smo namenili nad 19 milijonov din. Stanovanjski problem delavca rešimo v treh letih. Skrbimo tudi za prijeten in ugoden oddih delavcev. V ta namen smo kupili 6 počitniških hišic na otoku Lošinju, kjer si delavci lahko naberejo novih delovnih moči.

Kvalifikacijska struktura delavcev se iz leta v leto izboljšuje, ker posvečamo

veliko skrb izobraževanju delavcev ob delu ter sproti štipendiramo večje število študentov.

Na kratko sem podal delovanje Medexa v minulih 25 letih.

Kaj si želimo in kaj načrtujemo v prihodnje?

— V naslednjem srednjeročnem obdobju 1981—1985 bomo povečali celotni prihodek za 100 %,

— zgradili bomo nov obrat dietetičnih preparatov,

— vso pozornost bomo posvetili tehnični opremljenosti proizvodnje, zamenjali bomo dotrajane stroje z najsodobnejšimi,

— še bolj intenzivno bomo dohodkovno povezovali zasebne čebelarje,

— raziskovalno razvojno dejavnost bomo tudi v naprej smatrali kot osnovni pogoj za nadaljnji razvoj,

— v združeno delo ostalih OZD bomo združevali vse več sredstev,

— z našo manjšino v Avstriji in Italiji bomo ustanovili mešana podjetja, ker bomo na ta način še hitreje prodrli na evropski in svetovni trg z našimi preparati,

— povezovali se bomo z vsemi subjekti širom Jugoslavije, katerih interes je enak našemu: hitrejši napredek čebelarstva in s tem ugodnejši ekonomski položaj vseh čebelarjev in OZD, ki se ukvarjajo s čebeljimi pridelki,

— nadalje bomo skrbeli za še boljšo strukturo kadrov in še višji družbeni standard naših delavcev.

Ob našem jubileju se zahvaljujem vsem članom kolektiva za pridno in uspešno delo, posebno pa še tovarišicam in tovarišem, ki že 10 let in več, nekateri celo 25 let s svojim naporom in trudom in dolgoletnimi izkušnjami prispevate k uspehu naše delovne organizacije. Posebej se zahvaljujem našim upokojencem, ki so do upokojitve s svojim delom doprinesli svoj delež k našemu uspehu.

Zahvaljujem se vsem poslovnim partnerjem in vsem drugim družbenopolitičnim organizacijam, ki so s svojim sodelovanjem prispevali k delovnim uspehom našega kolektiva.

Hvala lepa

Čebelarje obveščamo, da bomo prevzemali stare voščine v prekuho od 3. januarja 1980 do 5. aprila 1980.

Voščine bomo prevzemali v garaži Medexa na dvorišču Miklošičeve ulice 30.

MEDEX, DE-Kooperacija

O RAZMERAH NA PASIŠČIH IN RAZMIŠLJANJA O UREJANJU TEGA PROBLEMA

PROF. EDI SENEGACNIK

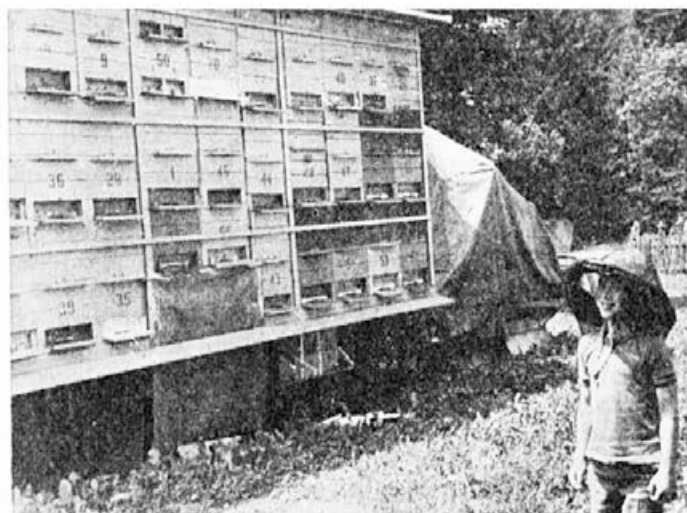
Tele vrstice so se porajale na željo tovariša urednika, ki me je naprosil, naj bi napisal nekaj o pasiščih pri nas doma in v sosednih republikah ter se lotil tega važnega vprašanja. Problemi niso tako lahki, kot bi si kdo mislil, in zato bo prav težko naenkrat vse obravnavati. Pri nas doma niso tako pereči, kot postajajo zadnje čase v sosednih republikah. Naši čebelarji prevaževalci v Sloveniji se dogovorijo vsako leto s čebelarskimi društvi za pasišča. Naj omenim na tem mestu čebelarsko društvo v Murski Soboti in Novi Gorici, pa morda bi lahko še kako drugo. Ne bom trdil, da ni tu in tam tudi kakih težav, toda te lahko doma uredimo ob pomoči in posredovanju naših čebelarskih organizacij. Zato o tej problematiki pri nas doma tokrat ne bom razpravljaj. Važnejši in bolj pereči so problemi v sosednih republikah, zlasti pa na Hrvaškem.

Na območje te republike naši čebelarji največ prevažajo že dolga leta in verjetno tudi še bodo. Vemo, da so imeli nekateri pri prevažanju velike težave, ki jih niso povzročali samo prevaževalci, pač pa tudi domači čebelarji in tudi občinske skupščine, ki so na vsak način hotele priti do denarja. Spomnimo se samo na Obrovac, Gospić in še druge občine. Te so zahtevale od čebelarjev prevaževalcev posebno plačilo. To je bila tako imenovana pašarina. Če jo čebelar ni plačal, je bil lahko administrativno kaznovan. Zdaj so se razmere spremenile, in sicer že letos v mesecu februarju, ko je izšel Zakon o merah za pospeševanje živinoreje. (Pčela, št. 4, stran 102). Ta zakon določa, da mora čebelar dovoz čebel na katero koli pašo na njihovem območju prijaviti najmanj tri dni prej. Čebelnjak mora biti vidno označen z napisom, iz katerega

se lahko razbere prevaževalčevo ime in priimek, bivališče in število panjev. Tega pa ni treba storiti, če so čebele nameščene v bližini hiše, ograje ali na dvorišču. Bolj razveseljiva kot ti dve določbi je tista, ki pravi, da čebelarji za izkoriščanje paše ne plačajo nobene odškodnine. Zakon dobesedno pravi, da je »izkoriščanje paše svobodno«. Kdor ne bi upošteval teh določb, se lahko kaznuje z zneskom od 2000 do 10.000 din. Takale kaznen poseže kar globoko v čebelarjev žep in prav gotovo niso to mačje solze.

Ko sem preišljeval o tej odredbi in delal koncept za ta svoj članek, me je zmotil znan slovenski čebelar s Štajerske in mi pokazal nič kaj razveseljivo »Odluku« sodnika za prekrške pri Občinski skupščini Sisak. Ta ga je kaznoval z denarno kaznijo 4000 din, ker ni prijavil občini dovoza svojih čebel na Lonjsko polje in tudi ni označil čebelnjaka, kot je predpisano. Za vsakega od teh dveh prekrškov mu je določil po 2000 din. Razburjeni možak je povedal, da za odredbo ni vedel, da pa je po stari navadi predložil zdravstveno spričevalo o čebelah pristojnemu veterinarju.

Če se bo tako nadaljevalo, potem si bomo pošteno premislili preden bomo šli na pot. Tu ne bi rad govoril o nešteti naporih, težavah in trpljenju čebelarjev prevaževalcev, ki po pravici pravijo, da je njihov med grenak. Kaj naj torej storimo, da se take stvari ne bi več ponavljale in dogajale tudi tistim novim prevaževalcem, ki se bodo prvič odpravili na pot? Prav zato pišem tele vrstice, da bi obvaroval le-te in tudi dosedanje prevaževalce pred neprijetnimi presenečenji na prihodnjih čebelarskih poteh. Podoba je, da gre zdaj na Hrvaškem prav zares. Minili so časi, ko smo lah-

Prevozni čebelnjak
Toneta Štreklja
iz Ljubljane

ko brezskrbno prevažali po širni Hrvatski in te živa duša ni povprašala za veterinarsko potrdilo ali kako plačilo ali prijavo.

Čebelarji smo bili vselej za red na pasiščih in za to da se spoštujejo zlasti vse predpisane zdravstvene mere. Zdaj pa se sprašujemo, če izdajanje takih odlokov in kazni ne zavira napredka našega že itak nazadujočega čebelarstva. Saj na drugi strani lahko zadnje čase opazujemo, kako dobiva naša družba vedno večji posluš tudi za napredek čebelarstva. Zaveda se, kaj ima vsa naša skupnost od čebel in čebeljih proizvodov, zlasti pa kaj pomeni med za našega delovnega človeka. Ne dolgo tega smo lahko brali v dnevnem časopisju, da ga moramo samo za domačo uporabo uvoziti še okoli 5000 ton vsako leto. Tu bi najprej lahko prav prevaževalci pomagali pri povečani proizvodnji. Torej jih nikakor ne bi smeli ovirati z raznimi birokratskimi ukrepi od kompliciranih veterinarskih potrdil pa tja do neživljenjskih in neodgovornih predpisov o prevažanju na pašo. Vse kaže, da pri njihovem sestavljanju ni bil navzoč čebelar oziroma čebelarska organizacija, sicer bi ne bile različne odredbe in predpisi tako togi, neživljenjski in pogosto celo škodljivi.

Ti problemi se mi zde toliko važnejši, ker je zdaj število prevaževalcev precej večje kot pred leti. Takrat smo morali panje še nakladati in razkladati in drago plačevati najete tovornjake. Marsikdo je temeljito pretehtal, ali naj gre na daljno pot ali ne. Večina se je odločila, da ne gre in je ostala raje doma. Danes so se skoro vsi ti čebelarji motorizirali in prevoz na oddaljena pasišča ni prav nič več problematičen. V eni sami noči lahko prevozijo 500 ali 600 km in ob jutranjem svitu so že lahko v Srbiji ali Vojvodini. Prav je, da smo se tako modernizirali. Slovenski čebelarji smo se tako uvrstili med vrhunske svetovne čebelarje prevaževalce. Tako postaja prevažanje pa tudi opravilo v njem prijetnejše. Povejmo še, da so žrtvovali ti čebelarji skoro vse svoje prihranke za preureditev takega vozila. Takih čebelarjev pa danes ni malo. Vsako leto se njihovo število poveča za kako desetino.

Ti podjetni čebelarji, ki toliko žrtvujejo za svoje vozilo, pa pri tem sploh ne pomislijo, kam bodo vozili in kje bodo našli pašo za svoje čebele. Mnogi gredo prvič kar na slepo srečo. Ustavijo se tam, kjer so že drugi. Prepričani so, da bo paše tudi za njihove čebele dovolj. Tukaj zadenemo

na prve neprijetnosti, ki jih doživljajo taki čebelarji na svojih prvih poteh. Ustavimo se ob prvem problemu, ki mu pravimo z drugo besedo kopičenje panjev na enem mestu. Naši bratje mu pravijo »gomilanje«, znašli pa so tudi latinsko spakedranko »gomilitis«. Tako imenujejo vse tiste prevaževalce, ki pripomorejo k temu, da se število panjev na enem mestu poveča tudi na več sto. Tu je treba povedati tem novopečenim prevoznikom nekaj besed, ki naj bodo obenem tudi poučne in zelo koristne.

Če smo že za prevozni čebelnjak žrtvovali več milijonov, potem bi samo nekaj dodatnih tisočakov prav nič ne obremenilo proračuna, ko bi se odločili pred prevozom na pašo še za ogled. Tak ogled bi bil prijeten izlet v tiste kraje, kamor želimo prepeljati čebele na pašo. Svoje avtomobile imamo pa kar z njimi na pot! Prisede naj še sosedni čebelar, ki se tudi zanima za pasišče. Tako bo v dvoje še lepše. Na cilju se bomo potem pogovorili z domačimi ali bližnjimi čebelarji o pasišču in uredili vse, kar je s tem v zvezi. Čebelarji so tam doli večinoma širokogrudni in nas vabijo celo v svojo bližino. Gredo nam na roko, kolikor morejo, včasih še preveč. Pomenimo se z njimi, potem pa se odločimo za stojišče. Nikar ne silimo v bližino drugih, kjer je že dovolj panjev. Izberimo si prostor raje tam, kjer ne bomo nadlegovali nikogar. Pogovorimo se z lastnikom stojišča in se kar takoj pogodimo za odškodnino. Če bo pasišče kjer na prostem, se pogodimo tudi z morebitnim varuhom. Pri tem pomislimo, da bomo na to pasišče še prišli. Čebelarji smo varčni ljudje in ne zapravljamo, izkoriščati pa se tudi ne dajmo. Večinoma bomo naleteli na umevne ljudi, ki nam bodo šli na roko. Seveda pa je stvar vsakega posameznika, koliko bo dal. Naj pripomnim, da so skoraj vsi naši prevaževalci dobrodošli in da so se v mnogih krajih tako prikupili, da so nastale

med njimi prave družinske vezi. So pa tudi primeri, ko je prišlo do groženj in celo fizičnih obračunavanj.

So pa tudi smeli prevaževalci, ki postavijo svoje čebelnjake kar sredi noči na krkršnokoli že pasišče in ob zori odidejo. Ko je paša končana, pa jih spet vzame noč. Ti bi vedeli povedati marsikaj. Marsikdaj je tako šlo, včasih pa so tudi kaj doživeli. Prevozni čebelnjak predstavlja danes kar lepo vrednost. Kaj naj stori čebelar, če najde potem prerezane gume in demolirane oziroma odvzete luči in še kaj, da ne govorimo o poškodbah ali celo tatvinah panjev. Če so čebelnjaki na prostem, potem jih mora nekdo varovati, zlasti ponoči.

Tu smo spet pri starem problemu, o katerem pa se je le treba malo pogovoriti. Mnoge izkušnje so nam stari prevaževalcem pokazale, da je lahko kopičenje na enem mestu silno nevarno. Take stvari ne povzročajo samo nešteto težav, ampak zlasti danes celo veliko nevarnost. Dokler traja paša, je vse v redu. Kaj pa kadar poneha? Kaj pa zaletavanje čebel, potem ropanje in še kaj drugega? Kaj pa težave pri točenju in ko paša preneha? In če se danes kar zgrozimo ob misli, da varroza ni več daleč od nas in da jo povzroča zlasti ropanje in zaletavanje čebel, potem je menda razlog, zakaj naj ne kopičimo čebel na enem mestu, dovolj utemeljen.

Kako lepo je, če se čebelarji ob izdatnih pašah sporazumno porazdele v primerni razdalji, ta naj bo vsaj 500 metrov, in vse bo v redu. Izkušnje so nam potrdile, kako prijetno so se počutile čebele in tudi čebelarji. Pogosto ostane na takih pasiščih en čebelar dežuren za nekaj dni ali ves teden, potem pa ga zamenja drugi. Seveda se take stvari prav lepo uredijo z razumnimi ljudmi dobre volje.

V novem zakonu je tudi določba, da morajo čebelarji prevažati čebele v tako zaprtih in zavarovanih panjih,

da se le-ti med potjo ne morejo odpreti in da se čebele v njih ne morejo zadušiti. Prvi del odločbe je važen zaradi morebitne prometne nesreče na poti, saj si ne moremo predstavljati hujšega trčenja s kakim drugim vozilom. Vemo pa, da prav rado pride do zastojev zlasti na avto cesti, kjer moramo včasih obstati kar za več ur. Na krajših razdaljah seveda lahko prevažamo, seveda ob svoji odgovornosti, čebele tudi pri odprtih panjih. Seveda pa moramo biti ob zori že na mestu.

Več kot 50 let že prevažam po vsej naši širni domovini. Kaj vse sem doživel na teh dolgih potovanjih! Ni bilo vselej tako lahko, kot je danes s sodobnim prevoznim čebelnjakom. Potovanje je postalo pravi užitek in izlet. V čebelnjaku se odlično počutim, saj imam v njem ne samo spalnico, ampak tudi kuhinjo in samopostrežni bife. Na nobenih počitnicah ob morju

in v gorah ni tako prijetno, kot pri čebelah na paši. Nikjer nimam nobenega problema s pasišči. Povsod sem dobrodošel gost in ljudje mi vsako leto že naprej sporoče, kako je s pašo. Pasišč ni treba več iskati, a če je kako novo, potem grem tudi jaz pogumno na pot. V tem našem sodobnem prevaževalskem čebelarjenju pa čutiš nekje na dnu srca tiho zadovoljstvo in kanček tiste sreče, ki jo najdeš lahko samo pri čebelah.

Tele vrstice naj bodo napatilo bodočim novim prevaževalcem, da se bodo takoj znašli in da na njihovem potovanju ne bo nobenih neprijetnosti. Izkušenim prevaževalcem naj pa tudi povedo, da bomo morali v bodoče vse bolj prisluhniti zahtevam, ki jih prinaša novi zakon o prevažanju.

Pa še tole ob sklepu: srečno pot vsem prevaževalcem, slovenskim čebelarjem pa medeno novo leto, boljše kot je bilo lansko!

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI ZA ČAS OD 16. DO 30. NOVEMBRA 1979

PRŠIČAVOST

Občina Domžale v 1 čebelnjaku, Grosuplje v 1, Ljubljana Šiška v 4, Maribor v 2, Nova Gorica v 5, Sežana v 2, Trebnje v 1, Žalec v 1 čebelnjaku.

KUGA ČEBELJE ZALEGE

Občina Grosuplje v 3 čebelnjakih, Maribor v 1, Murska Sobota v 13, Radovljica v 2, Sentjur v 1 čebelnjaku.

OGLAS

Zaradi starosti prodam 20 naseljenih in nakrmljenih, 40 praznih AŽ panjev ter novo, 4-satno točilo.

Anton Pajnikar, 62323 Popovci pri Ptujju, pošta Ptujjska gora

POMEN MALIH ČEBELARSTEV

INŽ. JOZE BABNIK

Čebelarstvo ni panoga kmetijstva, ki je namenjena samo sebi. Njen pomen je vse širši in ima svoj vpliv na biološko ravnotežje v naravi. Ta panoga veže na sebe del ljubiteljev narave, ki v njej najdejo razvedrilo, nekateri pa celo svoj vsakdanji kruh.

Glede na velikost čebelarstev imamo pri nas take čebelarje, ki se poklicno ukvarjajo s to panogo. Ti imajo običajno preko sto in več čebelnih družin. Teh je v Sloveniji sorazmerno majhno število. Nekaj več je takih, ki jim je čebelarstvo dopolnilna dejavnost in imajo kakih petdeset čebelnih družin. Najbolj številna pa je skupina malih amaterskih čebelarstev. Prav ta skupina ima za naše razmere največji pomen in jih tudi ne smemo zanemarjati. To so čebelarstva z 10 do 20 čebelnih družin. V tej skupini so čebelarji začetniki in starejši čebelarji. Ne manjka čebelarstev na stalnem mestu in tudi delnih prevaževalcev.

Pomen teh malih čebelarstev je v tem, da so to začetne stopnje vseh oblik čebelarstev. V tej skupini si čebelarji nabirajo osnovne izkušnje, preučujejo pašne okoliše v svojem kraju in postopno vlagajo prihranke in dohodke iz čebelarstva v osnovni inventar. S tem načinom pristopa v čebelarstvo spoznavajo, ali so po nekajletnih izkušnjah sposobni za nadaljnjo širitev svojega čebelarstva ali ne.

Prav mala čebelarstva so primerna za vzgojo čebelarjev začetnikov. V lastnem čebelarstvu utrjujejo praktične prijeme. V malem čebelarstvu so tudi spodrseljaji mnogo manjši. Vedno si lahko pridobe že zelo velike izkušnje in jih s pridom uporabijo ob nadaljnjem širjenju čebelarstva kot celote.

V narodnogospodarskem pogledu imajo mala čebelarstva največji po-

men. Kolikor so ta čim bolj enakomerno porazdeljena na posameznem področju, toliko bolj jih lahko imenujemo »opraševalne postaje«. Večje število majhnih čebelarstev pokriva potrebe po oprашevanju, ki postaja vse bolj pomembno, kajti v naravi je vse manj ostalih naravnih opráševalcev. Vse večja uporaba zaščitnih sredstev uničuje velik del naravnih opráševalcev, a žal v mnogih primerih pride tudi do uničenja čebel. To naravno biološko ravnotežje med opráševalci — čebelami in žužkokcvetnimi rastlinami, bi morali zagotoviti na vsakem področju in to prav s čuvanjem in širitvijo prav teh malih čebelarstev. V nasprotnem primeru bo izpadel eden osnovnih pogojev za dober pridelek sadja in mnogih semen. Prav zaradi te širše funkcije malih čebelarstev morajo ta uživati širšo družbeno zaščito in pomoč.

Vsako malo čebelarstvo je tudi mesto za zdrav rekreativno. Sodobni življenjski tempo in živčna napetost zahtevata, da človek najde mesto in delo, pri katerem se res razvedri. Prav delo na malem čebelarstvu je dovolj vezano z naravo in dogajanjem v njej. Od opazovanja medečih rastlin, do spremljanja razvoja čebelnih družin, razmnoževanja in končno prijetnega opravila ob točenju medu, posebno ob dobrih letinah. Vse to so dogodki, ki človeka odmaknejo od vsakdanjih skrbi. Prav z razširitvijo števila počitniških hišic in širitvijo primestnih naselij so velike možnosti, da se unese čebelarstvo v program prijetnega izkoristka prostega časa.

Ob oceni malih čebelarstev ne smemo mimo sedaj že potrjenih dejstev, da je vsako čebelarstvo lahko naravna lekarna. Z naravnimi pridelki čebel si v mnogih primerih lajšamo bolečine in težave, še bolj pa nam bi ta

izvor lahko koristil v primeru vojne ali kake druge naravne nesreče.

Prednosti malih čebelarstev je več. Normalno so lahko družine, zaradi malega števila, pod bolj intenzivno oskrbo in so zato tudi donosi nadpovprečni. Ker ni na enem mestu prevelikega števila čebelnih družin, je lahko izdatnost pašnega okoliša večja. Prav zaradi tega pridejo do izraza manj razširjene vrste medečih rastlin, ki se pri velikih čebelarstvih ne pojavijo kot sortni medovi. Pri malih čebelarstvih so posledice raznih boleznih in škodljivcev manjše, seveda, kolikor jih odkrijemo dovolj zgodaj.

Manj ugodna za mala čebelarstva pa je gospodarska računica. Ne smemo biti razočarani, če nas v slabi letini stane kilogram medu več, kot če bi ga kupili v trgovini. Za to vrsto čebelarstev je velikokrat resničen pregovor, da muha ne da kruha. Ta pregovor v preneseni obliki velja tudi za lovce in ribiče, a zaradi tega ne opustijo tega zdravega razvedrila.

Nekaj težav pri neuspešni čebelarški računici lahko odpravimo sami, da imamo skupno rabo pribora za točnje in da se povežemo v skupine prevaževalcev in tako skušamo nekoliko znižati glavne stroške, seveda moramo preprečiti eventualni prenos bolezni.

Prav ta vsestranski pomen malih čebelarstev daje pogoje, da je za obstoj in razvoj potrebno, da se izpolni jo naslednja napoltila:

— da se še poveča število krožkov mladih čebelarjev, kajti iz njihovih vrst bodo izšli ustanovitelji in vzdrževalci vsaj malih čebelarstev,

— da se uvede popust pri nabavi prvih pet panjev in s tem zmanjša začetne stroške pri postavitvi novih čebelarstev,

— da se preko čebelarске organizacije zagarantira stalna oskrba s krmilnim sladkorjem,

— da se v okviru obstoječih čebelarških organizacij pregleda področje, ki še ni zadostno zasedeno s čebelarstvom, je pa potrebno za celotno kmetijstvo,

— da se v posameznih okoliših tj. na področju čebelarških družin ali društev, objavijo imena čebelarjev — mentorjev, na katere se lahko čebelarji začetniki obračajo po prve nasvete in odgovore,

— da se v programih pogozdovanja ne pozabi na vključevanje medečih rastlin in na zaščito obstoječih izvorov čebelne paše.

Iz množice malih čebelarstev lahko edino pričakujemo, da bo nastalo tudi kako večje čebelarstvo, s katerim bomo lahko izkoristili tudi večje izvore medu in ostalih čebelnih pridelkov, ki postajajo vse bolj pomemben sestavni del vsakodnevnne prehrane.

Radijsko predavanje

IZOBRAŽEVALNI SEMINAR ZA ČEBELARJE — KOOPERANTE MEDEXA

Čebelarje — delavce na domu in kooperante obveščamo, da bomo organizirali teoretični izobraževalni tečaj, ki bo obsegal predavanja na teme: biologija čebelje družine, oskrba čebelje družine, bolezni čebelje družine, proizvodnja vseh vrst čebeljih pridelkov, čebelarске potrebščine in njih raba.

Seminar bo v Ljubljani v drugi polovici januarja, trajal bo 3 do 4 dni. Seminar bo organiziran v primeru, če se bo prijavilo najmanj 15 kandidatov.

Prijave sprejema Medex, DE Kooperacija, 61000 Ljubljana, Miklošičeva 30, vključno do 10. januarja 1980. Prijavljene čebelarje bomo obvestili o času in kraju predavanj.

DOKAZOVANJE PONAREJENEGA MEDU Z IZOMEROZNIH SIRUPOM

DR. G. VORWOHL
REFERAT NA XXVII. KONGRESU ADIMONDIE

Izomerozni sirup je sirup, katerega grozdni sladkor (glukoza) je bil delno pretvorjen v sadni sladkor (fruktozo). To se doseže s pomočjo encimov, ki se imenujejo izomerati.

Z izomerizacijo postane sladkorni spekter sirupa podoben medu. Z izomernim sirupom ponarejeni med je bil zaradi tega še do nedavnega težko dokazljiv. Posebno majhna je razlika med ponaredkom in svetlimi vrstami cvetličnega medu.

Medtem pa so skoraj istočasno, vendar neodvisno drug od drugega, v Zvezni republiki Nemčiji in Združenih državah Amerike ugotovili, da se izomerozni sirupi lahko dokažejo masno spektrografsko (Ziegler, Stichler, Maurizio in Vorwohl, 1977; White 1977, 1978). To je mogoče zato, ker se izomerozni sirupi pridobivajo iz koruznega škroba. Koruza ima poseben mehanizem asimilacije. V zraku se v glavnem nahaja ogljikov dioksid (CO_2) s C^{13} ogljikom. Koruza (tudi sladkorni trs) vgradi razmeroma veliko težkega C^{13} ogljika v svoje asimilacijske produkte. Zato jih skrajšano imenujemo »težke rastline«. Vse do sedaj raziskane nektaronozne in medonosne rastline so »lahke rastline«, ki uporabljajo le malo ogljikovega dioksida.

Raziskava več kakor 50 vrst medu iz vseh koncev sveta je pokazala, da deficit C^{13} neponarejenih produktov odgovarja deficitu »lahkih rastlin«. S ponarejanjem z izomernim sirupom postane med tako rekoč »težji«. Potem vsebuje več C^{13} ogljika. S pomočjo masnih spektrografov se dajo zanesljivo dokazati že 10 % dodatki.

Tudi v Evropi se očitno ponuja v večjih količinah izomerozne produkte, ki se deloma tudi uvažajo. Gre za sko-

raj bel produkt, ki je po barvi in vsebini podoben repičnemu medu in medu bele detelje ali medu argentinskega porekla. Vonj ima po kleju — tako kot vse vrste koruznih sirupov. Okus je le malo razvit — predvsem sladek.

Dva vzorca, ki sem ju lahko natančneje raziskal, sta bila deklarirana kot Swaziland med in Južnoafriški med. Prvega sem dobil iz Velike Britanije, drugega iz Italije. Pri mikroskopski analizi bi se pričakoval južnoafriški spekter cvetnega prahu (Eucalyptus, Caesalpiniaceae itd.). Vendar pa temu ni bilo tako. Slika cvetnega prahu je bila tipično španska. Španske vrste medu so z odgovarjajočim spektrom glede na dosedanje izkušnje razmeroma temne in visoko aromatične.

Geografična deklaracija je bila tako očitno netočna. Glede na slabo skladnost čutnih in mikroskopskih ugotovitev se je dalo sklepati na ponaredek. Nato sta prof. Ziegler in dr. Stichler v Münchnu tudi dejansko dokazala ponaredek:

v primeru južnoafriškega medu je bila vrednost delta 13 C -11,51 promile.

To je bila točna vrednost hidrolizata koruznega škroba. Gre torej očitno za izomerozni sirup brez dodatka medu, ki so mu le dodali cvetni prah, da bi bil ponaredek bolj podoben medu.

Pri pravih vrstah medu bi morali dobiti vrednost delta 13-C, -23 promil ali še negativnejše rezultate. Pri mešanicah pravega medu in izomeroznih produktov bi pričakovali srednjo vrednost med -10 in -23 promilami.

Zanimiv je tudi rezultat masno-spektrografske raziskave deleža vodi-

ka in težkega vodika, ki se imenuje tudi deuterium. Po dosedanjih ugotovitvah so vrednosti deuteriuma rastlinskih produktov sušnih dežel večinoma pozitivne. V primeru tukaj opisanega produkta pa je bila vrednost nekoliko negativna: delta D = -1,5 promile. To še dodatno podkrepljuje dokazovanje ponaredka, saj spada južna Afrika — kakor tudi Španija — k aridnim (sušnim) deželam. Vrednosti Swaziland medu so bile podobne.

Medtem sem dobil svetel med iz Italije, ki je na zunaj podoben ponarejenemu, tako imenovanemu Swaziland medu in tako imenovanemu Južnoafriškemu medu. Njegova slika cvetnega prahu pa je bila argentinska. Tako ni obstajalo nasprotje med

čutnimi ugotovitvami in sliko cvetnega prahu. Tudi masno spektrografsko se niso pokazala nobena znamenja ponaredka. Vrednost delta 13 C je bila -26,37 promile.

Ne smemo zamolčati, da masna spektrografija pomaga le pri produktih, ki se pridobivajo iz koruze in sladkornega trsa. Ponaredki s pesnim sladkorjem ali z izomeriranimi sirupi iz krompirjevega škroba, ali škroba iz pšenice, rži, riža ali ječmena se s tem postopkom ne moremo dokazati.

Prev. Suzana Jelenko

Avtorju se zahvaljujemo za kopijo referata, ki nam jo je odstopil za objavo v Slovenskem čebelarju

Uredništvo

VABILO

Čebelarica družina Polje vabi vse svoje člane in tudi čebelarje posebno začetnike iz ljubljanske okolice na predavanje, ki bo dne 5. januarja 1980 v osnovni šoli Edvarda Kardelja v Polju ob 9. uri. Predaval bo izkušen čebelar tov. Kranjc Ivan iz Marezig pri Kopru o delu pri čebelah od spomladi do jeseni.

Istočasno obveščamo vse člane, da moramo do 31. I. 1980 oddati ZČD Slovenije seznam članov za leto 1980, zato prosimo vse člane, da poravnajo članarino za leto 1980 tovarišu blagajniku Komacu na sestanku 5. I. pred ali po predavanju ali pa najpozneje do 27. januarja na njegovem domu v Zalogu, Zaloška cesta št. 222 (za staro šolo).

Avšič Maks
Predsednik:

OBVESTILO

Vse člane in naročnike Slovenskega čebelarja, ki bodo izstopili v letu 1980 iz članstva čebelarice organizacije ali odpovedali naročnino za Slovenski čebelar prosimo, da vrnejo prvo številko revije letnika 1980 poštarju in nanjo napišejo »odpovedujem«.

ZČDS

GOZDNE ČEBELNE PAŠE NISO SKRB SAMO ČEBELARJEV

JOZE RESNIK

Pretežen del obdelovalne zemlje v Sloveniji pokrivajo gozdovi. Kadar odpove gozdna čebelna paša, se čebelarji pritožujejo nad letino. Izjema je cvetlična paša na akaciji na Goriškem, Pomurju in v Prekmurju. Sicer pa lahko tudi akacijevu pašo prištevamo gozdnim pašam. Imamo ravninske in gorske ter hribovske gozdove, večinoma mešane gozdne sestave, raznih vrst listnega in igličastega drevja. Čistih gozdnih sestav je bolj malo, ki pa dajejo po nekod zelo pomembno bero. Znano je, da so najuspešnejša čebelarstva v krajih, kjer dosega čebele gozdove, tako rekoč na obronkih gozdov. Takšnim čebelnim pašiščem se je v Sloveniji težko izogniti. Znano je tudi dejstvo, da se tega premalo zavedamo oziroma se bolj po cvetočem rastlinju in nam ni mar, kaj se dogaja v gozdu, na vejicah, listih in iglicah raznega drevja. Zakaj se podijo dan za dnem rjave mravlje po deblih gor in dol? Tudi ne pride čebelarjem na misel, da bi zaščitili mravljišča pred zimo in pred fazani ter podobnimi škodljivci.

Dejstvo je, da je področje gozdnih medenih virov pri nas za naše čebelarstvo gospodarstvo nad vse pomembno. Žal pa je potrebno ugotoviti, da so čebelne gozdne paše za večino naših čebelarjev še neznanka. Še tistih nekaj čebelarjev, ki že dalj časa izkoriščajo gozdne medene vire, prav malo vedo o skrivnostih gozdov. Kaj več pa se za to gospodarsko področje ne zmenijo niti tisti, ki bi jih to moralo zanimati in jim nameniti določeno pozornost. Čeravno trgovska mreža visoko vrednoti gozdne medove, ne gane nikogar, da bi se vprašal, kaj če bi se dalo tega blaga še kaj več pridelati. Temu je tako, ker naše čebelarstvo temelji pretežno na ljubiteljsstvu in izkušnjah. Od tu se ne pre-

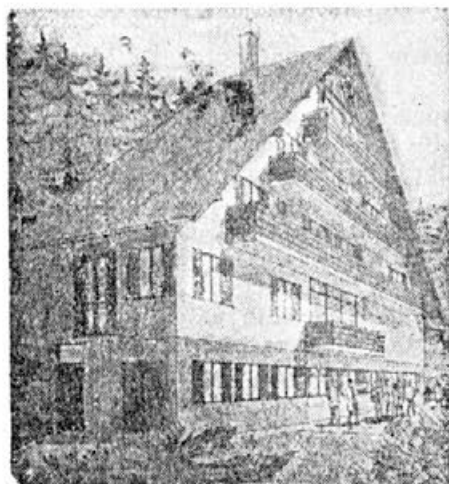
makne nikamor naprej, pa če je konec koncev gospodarsko pomembno področje.

Bivši veliki čebelar Franc Kirar je bil pri nas eden najpodjetnejših prevaževalcev, v svoji dolgi, nad 65-letni čebelarški življenjski poti, se je ustalil na akacijevih in gozdnih čebeljih pašah v Prekmurju in na Pohorju. O pohorskih gozdnih pašah je dejal ta mojster, ki je za izkoriščanje gozdnih paš izdelal posebno tehnologijo, nekako takole (o tem je večkrat govoril): »Redki so kraji na svetu, ki nudijo čebelam tako bogato in večkrat dolgo trajno pašo kot so naši pohorski gozdovi!«

Slovenske gozdne medove že dolgo izvažamo in so po svoji kakovosti znani daleč po svetu. O tem priča statistika. Koliko bi lahko letno več pridelali tega izvoznega blaga, pa raje sramežljivo molčimo.

Za uspešno izkoriščanje gozdnih medenih virov sta ob dobri čebelarški organizaciji potrebna še prognostična služba in pašni kataster, ki ju še v naši čebelarški praksi ni v navadi. Prva bi skrbela in obveščala čebelarje o tem, s kakšnim medenjem je računati v krajšem ali daljšem obdobju. Druga pa bi razvrščala čebelna stojišča v določenih krajih, da ne bi prišlo do prevelikega kopičenja čebel na določenih krajih. Po drugi strani pa, kot se to vedno dogaja, ostanejo nezasedena pašišča.

Vse navedeno pa ni samo skrb čebelarjev samih, marveč presega meje znotraj čebelarke organizacije, ker je to širše družbeno vprašanje. Še najmanj se morejo s temi zadevami ubadati posamezna društva ali celo družine. Prognostična služba nam je potrebna tako kot zdravstveno varstvo čebel. Tudi tega si čebelarji sami ne bi mogli organizirati brez družbe.

PRISPEVKI ZA ČIC

ČEBELARSKA DRUŽINA ŽELEZNIKI

Rudi Eržen	200 din
Jakob Lotrič	202 din
Marko Lotrič	150 din
Miha Kemperle	125 din
Janez Benedik	100 din
Janko Eržen	100 din
Vencelj Demšar	100 din
Luka Eržen	100 din
Alojz Veber	100 din
Alojz Lotrič	105 din
Franc Kejžar	75 din
Še 8 drugih članov	343 din
SKUPAJ	1700 din

Nada Gostič, Lukovica 6 pri Domžalah — obveznice 900 dinarjev.

Viktor Kladnik, Glavni trg 38, Sevnica — obveznice za ceste v vrednosti 200 dinarjev.

OBISK PRI NAŠEM ČEBELARJU

Gabrijan Jože

Tov. Ivan Rauh iz Bilje bo v decembru praznoval 80-letnico svojega žioljenja. Čebelari pa že krepko čez 50 let. Leta 1925 je odslužil vojsko, se oženil in nabavil tudi čebele. Od takrat uspešno čebelari.

Po Kočevskem, in še dalj je znan kot dober sodar. Kmetoval je, delal kvalitetne sode pa tudi čebelje panje. Za časa NOV in po vojni je znan kot napreden politični delavec.

Pred časom sem ga obiskal. Kramljala sva o ne preveč dobri čebelarski letini, o pripravah na zimo in še marsikaj. Čebelice tu v mirnem kanjonu naše čiste, lepe Kolpe dobro uspevajo.

Slavljenec je še čil, še vedno čebelari, sodari in podobno, le noge mu malo pešajo.

Njemu in soprogi pa želimo še mnogo zdravih let.

Čebelarsko društvo Kočevje

OGLAS ZA ČEBELARJE

Prodám osmukalnike za cvetni prah vseh vrst, ki preprečujejo izgubo rojev in ne poškodujejo čebel. Preizkušeni so že z uporabo pri mnogih naših čebelarjih. Na zalogi imam vseh vrst plastičnih mrežic za osmukalnike s tulci premer 4,8 do 5,2 mm.

Primožič Oton, 63312 Prebold

ŠTAJERSKI ČEBELARJI SO PROSLAVILI 75. OBLETNICO USTANOVITVE PRVEGA SLOVENSKEGA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZA SPODNJO ŠTAJERSKO

V okviru občinskega praznika 8. avgusta občine Ptuj je zveza čebelarških društev Ptuj 11. avgusta 1979 proslavila 75. obletnico ustanovitve prvega slovenskega čebelarskega društva za Spodnjo Štajersko v Narodnem domu v Ptuj.

Slovensko čebelarsko društvo za Spodnjo Štajersko je bilo ustanovljeno 5. aprila leta 1904 v Narodnem domu v Ptuj. Takratnega ustanovnega zbora se je udeležilo 60 čebelarjev iz celotne Spodnje Štajerske in Koroške.

Pobudnik, ustanovitelj prvega slovenskega čebelarskega društva za Spodnjo Štajersko je bil prvi potujoči čebelarski učitelj pokojni Ivan Jurančič, ki se je rodil 1. 1861 v Rjavcih pri Sv. Andražu, sedaj Vitomercih v Slovenskih goricah.

Lanskoletne jubilejne proslave, svečane seje se je udeležilo 100 čebelarjev iz podravske regije, okolice Ce-

lja, Krškega in Pčelarskega društva regije Varaždin. Udeležili so se čebelarji Krškega, Sentjurja, Celja, Žalca, medobčinske zveze čebelarških družin — Maribor in delegacija Pčelarskega predsednikom Zdravkom Glazerjem in tajnikom Stjepanom Šinkovičem.

Zvezo čebelarških društev za Slovenijo je zastopal predstavnik podravske regije in predsednik medobčinske zveze čebelarških družin Maribor Jože Hribar, ki je podelil zvezi čebelarških društev Ptuj priznanje za ta svečani jubilej, za požrtvovalno in plodno delo pri razvoju čebelarstva in za še tesnejše prihodnje sodelovanje med obema zvezama.

Posebno smo bili počaščeni, ker se je vabilu odzval sin ustanovitelja dr. Janko Jurančič, ki je sodeloval v razpravi in orisal takratno stanje ustanovitve in pomen čebelarskega društva za slovensko inteligenco, ki se je v društvih zbirala ter tako utrjevala

pri preprostem našem podeželskem človeku narodno zavest, proti močnemu germanskemu pritisku, ponemčevanju slovenskega naroda. Iz tega vidimo, kako pomembno je bilo ustanovljati taka društva in prosvetljevati ljudstvo — slovenski narod v Avstro-Ogrski monarhiji.

Otvoritveni, pozdravni in svečani govor je imel predsednik zveze čebelarških društev Ptuj Alojz Toplak, ki je kronološko obdelal, podal in prikazal delovanje čebelarškega društva od njegovega začetka do danes.

Po govoru predsednika Alojza Toplaka je predsednik komisije za nagrajevanje zaslužnih članov Ivan Jurgec podelil zaslužnim in požrtvovalnim članom čebelarjem 32 odličij, od tega 5 reda A. Janše II. stopnje in 27 reda III. stopnje ter 27 priznanj, plaket organizacijam združenega dela in posameznim čebelarjem.

Kulturni program je priredil in izvajal moški pevski zbor DU Ptuj, ki je pod vodstvom pevovodje Maksa Vaupotiča zapel nekaj narodnih čustvenih pesmi.

V okviru jubilejne proslave je bila s sodelovanjem čebelarškega muzeja Radovljica, pokrajinskega muzeja Ptuj in zveze čebelarških društev Ptuj organizirana in prikazana čebelarška razstava pod naslovom »ŠTAJERSKA — PTUJ 79« v razstavnem paviljonu »DUŠANA KVEDRA« v Ptuj.

Pokroviteljstvo nad proslavo in čebelarško razstavo »ŠTAJERSKA — PTUJ 79« je prevzelo trgovsko podjetje »MEDEX« iz Ljubljane. Edino je tudi razstavljalo čebelje proizvode iz lastne proizvodnje.

Čebelarško razstavo »ŠTAJERSKA — PTUJ 79« sta odprla in vse navzoče pozdravila v imenu razstavljalcev za čebelarški muzej Radovljica in pokrajinski muzej Ptuj direktor prof. Stanislav Napast ter za občinsko če-

belarsko zvezo Ptuj, predsednik prireditvenega odbora Ivan Jurgec.

Čebelarški muzej Radovljica je razstavljal panjske končnice, ki so naredile razstavo še bolj zanimivo. Čebelarška društva in čebelarji so z razstavljenimi eksponati, orodji, delostroji in pribori preteklosti prikazali klasično tehniko čebelarjenja naših prednikov, kar je posebno pritegnilo zanimanje in pozornost obiskovalcev, posebno še mladino.

Na razstavi so razvili nov prapor ČD Ptuj, ki je pritegnil s svojo lepoto in umetniško izdelavo čebelarje in obiskovalce. Nanj so bili predvsem ponosni čebelarji, saj so zanj prispevala sredstva vsa ČD in čebelarji s spominskimi trakovi in žeblički. Tako so po dolgih letih le prišli do svojega prapora, ki jim bo v prihodnje vodnik za še bolj prizadevno in vestno delo v čebeloreji.

Na razstavi smo pogrešali eksponate za pridobivanje matičnega mlečka, žive eksponate in razne druge inovacije iz čebelarške tehnike.

Splošna ocena razstave obiskovalcev in gledalcev je bila, da naj to razstavo v bodoče ponavljamo in jo še izpopolnimo. Zanimala se je mladina, posebno še osnovnošolska, ki čuti pomanjkanje znanja (o tehniki čebelarjenja in o čebelah nasplošno).

Razstavo je obiskalo okrog 453 obiskovalcev.

Na dan proslave dne 11. avgusta 1979. leta je ČD Ptuj popoldne razvilo svoj društveni prapor v Opekarni Ptuj v Zabjeku pri Ptuj.

Tako smo čebelarji Štajerske dostojno proslavili svoj stanovski praznik in se oddolžili spominu prednikom za njihovo požrtvovalnost, delo, pogum in zvestobo svojemu ljudstvu — narodu uter za napredek in razvoj čebelarstva na Štajerskem.

VPRAŠANJE

V Slovenskem čebelarju sem zasledil, da je bil na III. razstavi čebelar-ske opreme razstavljen električni aparat za pridobivanje čebeljega strupa. Zelel bi dobiti nekaj pojasnil o aparatu: kje je mogoče napravo kupiti, kolikšna je cena, kakšno je delovanje naprave in kako jo postavimo pred panj?

Mirko Čerin, Dobja vas,
Ravne na Koroškem

V zvezi z objavo v Slovenskem čebelarju, da boste odgovarjali na vprašanja čebelarjev, vas prosim za odgovor na naslednje vprašanje: »Kako daleč smo s pripravami za pridobivanje čebeljega strupa, kje in kako bomo lahko nabavili te aparate, kakšna bo približna cena, kako je s pripravo navodil ali instrukcij za delo in morda še kaj?«

Franc Kuhelnik, Ožbolt

ODGOVOR

Doslej je bilo izdelanih nekaj domačih prototipnih primerkov zbiralnika čebeljega strupa. Z njimi smo osvojili tehnologijo pridobivanja in odbrali prve količine strupa. Od povpraševanja oziroma odkupa pa je seveda odvisna serijska proizvodnja teh naprav. Povedati je namreč treba, da so nekateri čebelarji menili, da je razvoj teh naprav nepotreben, ker čebeljega strupa pri nas nihče ne odkupuje. Vendar je končno le prevladalo mnenje članov komisije za tehnologijo, ki so utemeljevali razvoj naprav s tem, da se je nemogoče dogovarjati s tovarnami zdravil o odkupu strupa, čeniti ne vemo, kakšno količino lahko pridobimo, kako jo pridobimo in s kakšnimi napravami.

Cena zbiralnika strupa bo odvisna od velikosti serije in od tega, kateri od prototipov bo izbran za proizvodnjo (bolj ali manj izpopolnjen). Glede na današnje cene sestavnih delov bi cena kompletnega zbiralnika z enim dražilnikom ne presegla 2000 dinarjev.

L. Klun

OBVESTILO

Zveza čebelarских družin Ljubljana vabi vse svoje člane na občni zbor, ki bo v nedeljo, 3. februarja 1980 ob 9. uri v dvorani SZDL, Komenskega 7, Ljubljana.

Zveza čebelarских družin Ljubljana

ČEBELARJI POZOR!

Vsako količino voščin in v vsakem letnem času vam prekuham v vosek. Imam nove naprave, novo tehnologijo in 40-letne izkušnje. Specializirana kuha voščin — IVAN RUPNIK, Vojskarska 25, Idrija.

ČEBELE IN JEDRSKE ELEKTRARNE

Ali bližina jedrske elektrarne koristi čebeljim družinam?

Eden od čebelarjev je v teku leta v zvezi z vplivom jedrskih elektrarn na čebeljo družino (indikatorjem okolja) zabeležil opazovanja, ki so v nasprotju z vsemi dosedanjimi domnevami. Čebelje družine, ki so bile oddaljene od jedrske elektrarne le 500 do 800

metrov, so se v pretekli pomladi nadpoprečno dobro razvijale. Že v začetku maja, ko so morali drugi čebelarji svoje čebele krmiti, so bila njegova medišča že napolnjena. V nasprotju z ostalimi čebelarji tudi ni imel težav z nosemo in z drugimi boleznimi, ki napadajo čebele.

Bienenvater, št. 9/10, str. 272

V okolici Grassetana v Toscani (Italija) že vrsto let sejejo egiptovsko deteljo *Trifolium alexandrium* na površini 700—1000 ha. Seje se v jeseni, kosi pa se v maju za živinsko krmo. Med 10. junijem in 10. julijem cveti in nudi tedaj izborna paša ne le okoliškim čebelarjem, ampak tudi številnim prevaževalcem iz bolj oddaljenih provinc. Toda to deteljo uničuje v času cvetenja majhen hrošček *Apion trifolii*, zato morajo kmetovalci de-

teljišča škropiti z insekticidi, kar povzroča hude zastrupitve čebel. Leta 1976 so pomrle čebele iz 500 panjev, nakar se je število žrtev vsako leto strmo dvigalo in doseglo letos že 3000 panjev. Šele letošnja katastrofa je vzdramila odgovorne ljudi, da so po hitrem postopku sprejeli lokalni zakon, ki prepoveduje škropljenje deteljišč v času cvetenja.

Apicoltore moderno 1979
povzel F. Šivic

OGLAS

Prodam 20 naseljenih panjev KIRER A/B (srednja velikost — novi) s stabilnim paviljonom iz aluminija. Prodaj zaradi slabega vida!

Franc Vrečko,
Strossmayerjeva 33,
Maribor

PRODAM

Prodaj električni topilnik za voščine. Viktor Indihar, Virje 3, Tržič.

KUPIM

knjigi SODOBNO ČEBELARSTVO I. in II. del. Plačam dobro. Franc Grad, Zadobrovska 36, 61260 Novo Polje.

STANKO MARKELJ

V začetku leta 1979 smo vrhniški čebelarji izgubili člana naše organizacije Stanka Markelja.

V mladosti sta čebelarila z očetom — znanim čebelarjem Antonom Markljem, izdelovalcem satnic. Leta 1940 pa se je osamosvojil in z leti povečal število družin na 80 AŽ panjev. Zadnja leta pa je število družin zmanjšal za polovico. Svoječasno je redno prevažal, zlasti na akcijo na Primorsko in na ajdovo pašo na Štajersko. Škoda je, ker vpeljano čebelarstvo nima naslednika. V 31-letnem članstvu je bil 21 let odbornik, večinoma kot blagajnik.

V okviru proslav 200-letnice smrti A. Janše leta 1973 je prejel Janševo odlikovanje III. stopnje.

Svoje ljubljene je po hudi bolezni zapustil v starosti 60 let.

Na njegovi zadnji poti 11. januarja 1979 smo ga spremili čebelarji in se poklonili njegovemu spominu z društvenim praporom.

Čebelarstva družina
Vrhnika

STANKO GROM

Nepričakovano nas je presenetila vest o smrti dolgoletnega člana »Storževega« Stankota. Njegove prerane smrti je bil vzrok padec z drevesa, ki je povzročil notranje poškodbe, katerih ni bilo mogoče pozdraviti.

Pokojni Stanko je bil rojen 5. maja 1916 kot najmlajši član znane čebelarstva družine Grom na Vrhniku. Poleg njega

čebelarijo še trije bratje, brat Matija, tudi čebelar pa je umrl že prej. Čebelaril je s 25 AŽ panji čebel, katerim je po upokojitvi nameraval posvetiti še več časa in pozornosti. Zelo se je zanimal tudi za prevažanje na pasišča izven domačega kraja. Po naravi je bil skromen in dober tovariš. Srečna okolnost je, ker bodo s čebelarjenjem nadaljevali sinovi.

Za dolgoletno neprekinjeno članstvo je prejel ob 70-letnem jubileju čebelarstva organizacije na Vrhniku odlikovanje A. Janše III. stopnje.

Številni čebelarji smo ga 29. marca 1979 spremili na zadnji poti in se s praporom poklonili njegovemu spominu.

Njegovi družini izrekamo iskreno sožalje.

Čebelarstva družina
Vrhnika

JOŽE LIBNIK

Dne 26. julija 1977 se je tiho poslovil od svoje družine in od nas čebelarjev Junčarjev Joza. Rojen v stari čebelarsti družini 13. marca 1913 v Mežici je že zgodaj v mladosti vzljubil čebele, katerim je posvetil ves svoj prosti čas.

Bil je neutruden odbornik društva, vedno pripravljen pomagati in svetovati.

Po dolgih in težkih letih dela v rudniku je odšel v zaslužni pokoj. Toliko načrtov, ki jih je še imel, da jih uresniči, sedaj ko bo imel več časa — toda zaman. Zahrbna bolezen ga je odtrgala od družine, čebel in prijateljev.

Ohranili ga bomo v lepem spominu. Spomin nanj pa nam naj bo vzor čebelarja in funkcionarja čebelarstva družine.

Naj mu bo lahka zemlja.

Čebelarstva družina
Mežica

JURIJ LIBNIK

Vsem čebelarjem sporočamo žalostno vest, da se je za vedno poslovil od nas v starosti 97 let najstarejši čebelar naše družine.

Rodil se je 22. aprila 1879. leta v Mežici in že v rani mladosti gojil čebele. Začel je s kranjiči,

nadaljeval pozneje z dunajskimi panji in po 1. svetovni vojni z žnidaršičevimi panji. Zaposlen je bil v rudniku Mežica, kjer si je pridobil tudi zaslužen pokojnino.

Kljub težkemu delu v podzemlju je dosegel visoko starost. Bil je šaljive narave, požrtvovalen član in odbornik društva in pozneje družine. Svoje sinove je vzgojil v zavedne Slovence in tudi vestne čebelarje, kateri nadaljujejo njegovo delo.

Kako je bil priljubljen pri svojih prijateljih, je pokazal lep pogreb in številni venci.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja.

Čebelarška družina
Mežica

občni zbor društva. Zbral je svoje zadnje moči in se tega zbora tudi udeležil. Kot bi slutil, da je to njegov zadnji občni zbor, nam je pripravil pravo presečenjenje: lep kulturni program z recitacijami in petjem, pri katerem so sodelovali tudi njegova žena in otroci. Tako nam bo ta zbor ostal v nepozabnem spominu.

Kako je bil Tone priljubljen, se je izkazalo na njegovi zadnji poti, ko se je pogreba kljub slabemu vremenu udeležilo več sto ljudi.

Ob novici, da je preminil, smo pri društvu sklicali žalno sejo, pogreba pa se je udeležilo mnogo članov. Tajnik društva se mu je ob odprtem grobu zahvalil za njegovo požrtvovalno delo in za mnoge spodbudne besede, ki smo jih bili deležni še na zadnjem občnem zboru.

Pri Podjavorškovih pa čebelarjenje ne bo zamrlo, saj je pokojni Tone že prej usposobil naslednika — svojega sina. Naj mu bo kot poštenemu slovenskemu kmetu, čebelarju in družbenemu delavcu lahka slovenska zemlja!

Čebelarško društvo
Slovenj Gradec

STONE PODJAVORŠEK

Po težki, neozdravljivi bolezni nas je 19. julija 1979 zapustil naš zvesti član Tone Podjavoršek. Rodil se je 2. junija 1924 na Kozjaku pri Doliču. Bil je sin uglednega in spoštovanega kmeta, čebelarja in družbenega delavca Matevža.

Čeprav ga je vezalo trdo delo na kmetiji, se je kot poverjenik za območje Doliča redno udeleževal sej društva v Slovenj Gradcu. Udeležil se je celo udarniškega dela pri ureditvi čebelarške trgovine in njene okolice.

Čeprav ga je bolezen priklenila na posteljo, je še letos v Doliču organiziral

Dne 19. septembra smo pokopali v Novi Gorici čebelarja Franca Padovana. Pokojni se je rodil 1. oktobra 1898. leta na obronku stare Gorice, sedaj Nove Gorice, na skromni kmetiji, kjer se je tudi preživljal do vpoklica v avstrijsko vojsko med prvo svetovno vojno. Usoda ga je pripeljala v vrste najhujših bitk med avstrijskimi in italijanskimi vojaki na reki Piavi. Le naključju in krepkosti kmečkega fanta je pripisati, da se je vrnil domov zdrav. Toda od prejšnjega doma ni našel drugega kot kup ruševin in razorana polja. To je razumljivo, saj je stala domačija prav na takem kraju, kamor so stalno padale granate.

Leta 1940 je bil za nekaj časa vpoklican v italijansko vojsko. Po vrnitvi se je priključil NOV in vse do konca druge svetovne vojne sodeloval kot aktivist.

Ko smo se vsi najbolj veselili konca grozot druge svetovne vojne, prizadene Franca zelo huda nesreča. Ameriški jeep ga je povozil in zaradi hudih poškodb so mu morali amputirati nogo visoko nad kolenom. Toda Franc ni klonil. Nadaljeval je obdelovati zemljo kljub težki invalidnosti in pridno vzgajal svoje otroke. Seveda ni pozabil na čebele niti na članstvo v naši organizaciji. Z ozirom na invalidnost se je težko udeleževal sestankov.

Bil je zelo skromen, toda poštenjak in kot takega smo ga spremili na njegovi zadnji poti z željo, naj mu bo lahka zemlja domača, ki jo je tako ljubil.

Čebelarstvo društvo
Nova Gorica

FRANC KOLAR

Po daljši bolezni je 17. aprila 1979 v 69. letu starosti nenadoma preminil Franc Kolar iz Gajševca, član ČD Križevci pri Ljutomeru.

Življenje mu ni prizanašalo. Občutil je tegobe prve in druge svetovne vojne. Kot sin malega kmeta je po drugi svetovni vojni tudi sam kmetoval. Rodilo se mu je sedem otrok in skopa hribovska zemlja je le stežka preživljala veliko družino.

Kljub vsemu ga ni minila volja in ljubezen do čebel, svojega malega grunta in jablan, ki jih je precej nasadil. Za dolgoletno delo je bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje. Vendar bolj kot odlikovanje je cenil uspeh in srečo samega čebelarja, da je bil med, ki ga je ponudil, naraven, da so mu družine uspešno prezimile in čimbolj živahne pričakale pomlad.

In prav takšne so bile tudi letos. Zaradi potreb je nabavil tri nove panje, vsega pa je imel šest družin. Le dva dni za tem, ko je bilo s panji vse nared, ko je naročil, kam dati katerega, je sredi dela omahnil.

Vsem čebelarjem ČD Križevci pri Ljutomeru, posebej še tov. predsedniku za ganljive besede ob grobu ter praporščaku iskrena hvala za udeležbo na pogrebu in prav tako tistim, ki ga boste ohranili v spominu.

Anton Kolar

GREGOR POTOČNIK

Dne 13. maja 1979 je neizprosna smrt iz naših vrst iztrgala požrtvovalnega čebelarja in dobrega prijatelja — Potočnikovega Gregija iz Mežice.

Rojen je bil 9. marca 1901. leta in se je že s štirinajstimi leti zaposlil pri rudniku Mežica.

Misel na sonce in čebele mu je dajala moč, da je vztrajal dolga leta v temnih rovih vse do zasluženega pokoja. Skromen in požrtvovalen kot čebelica je vztrajno deloval kot odbornik v družini.

Ob odprtem grobu so se od njega z govorom poslovili vsi čebelarji, prijatelji in znanci. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

Čebelarstvo družina
Mežica

VABILO

Čebelarška družina Ljubljana Vič vabi vse člane in ostale čebelarje na letni občni zbor, ki bo v četrtek, dne 17. januarja 1980 ob 18. uri v gasilskem domu na Viču, Viška cesta 41.

Vabljeni!

OBVESTILO O SLADKORJU

Obveščamo vse čebelarške organizacije, ki so članice ZČDS, da do 1. 2. pismeno javijo potrebe po sladkorju za leto 1980. Pri naročilu sladkorja upoštevajte, da lahko dobite na panj maksimalno 20 kg, in seveda za toliko panjev kolikor ste jih prijavili. V naročilu navedite točen naslov odgovorne osebe, ki so v imenu društva urejala dobavo sladkorja. O ceni in datumu nabave vas bomo nato obvestili pismeno.

ZČDS

OBVESTILO

ZČDS IMA NA ZALOGI SPLOŠNA PRIZNANJA, KI JIH ČEBELARSKA DRUŠTVA PODELJUJEJO PRIZADEVNIM SO-DELAVCEM.

UDK 638.1(05)=863

Líst izhaja vsakega 1. v mesecu.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 20-208.

Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranje, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snaj.

Glavni urednik: prof. Janez Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Lektor: Jože Koebek

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp-imp. Franc Štrumbelj.

Letna naročnina za nečlane 300.—, za tujino 350.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 150.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino.

Članarina znaša 250.— din in 1 din od panja, s članarino je plačan tudi Stovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-18636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-913.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7100 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.